

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

IJSTRACIJA

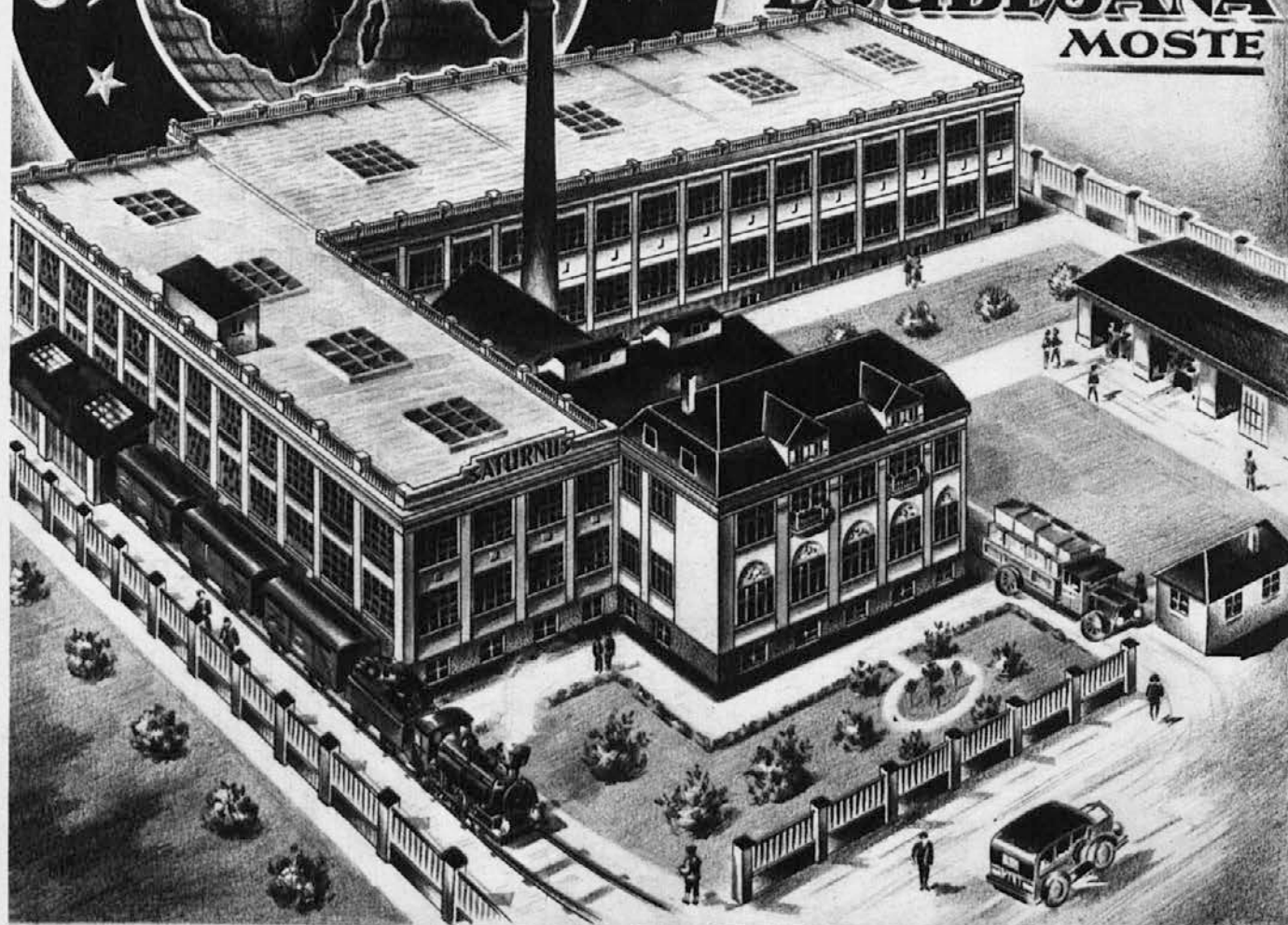
I.

12

**ZA INDUSTRIJO
PLOČEVINASTIH
IZDELKOV**

**LJUBLJANA
MOSTE**

SATURNUS

A.D.

ZA INDUSTRIJU
IZRADA IZ LIMA

LJUBLJANA

САТУРНУС

А.Д.

ЗА ИНДУСТРИЈУ
ИЗРАДА ИЗ ЛИМА

ЉУБЉАНА

Ilustracija

ŠTEV. 12

1929

LETO I.

NAROČNINA: LETNO 12 ŠTEVILK 100 DINARJEV, POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN, POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN, AMERIKA 3 DOL. - LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6/II. - TELEF. 2549 - ČEK. RAČ. 12.587

Nj. kralj. Vis. prestolonaslednik Peter — smučar

Foto Brata Šmuc

V ozadju Bled, kjer se bodo vršile to zimo velike medn. zimske športne tekme v času od 29. jan. do 3. febr.

Sveti Miklavž in zimske radosti ...

Desno: Moderni sveti Miklavž se pripelje z avtomobilom tiho in neslišno po polnoči, da obiše pridne otroke. Naš fotograf ga je ujel na ploščo, da ga boste videli vsi pridni mladi in stari!

Foto „Ilustracija“

Kadar pade prvi sneg — v Tivoli:

Foto „Ilustracija“

Na smučeh ...!

Foto L. Raunik

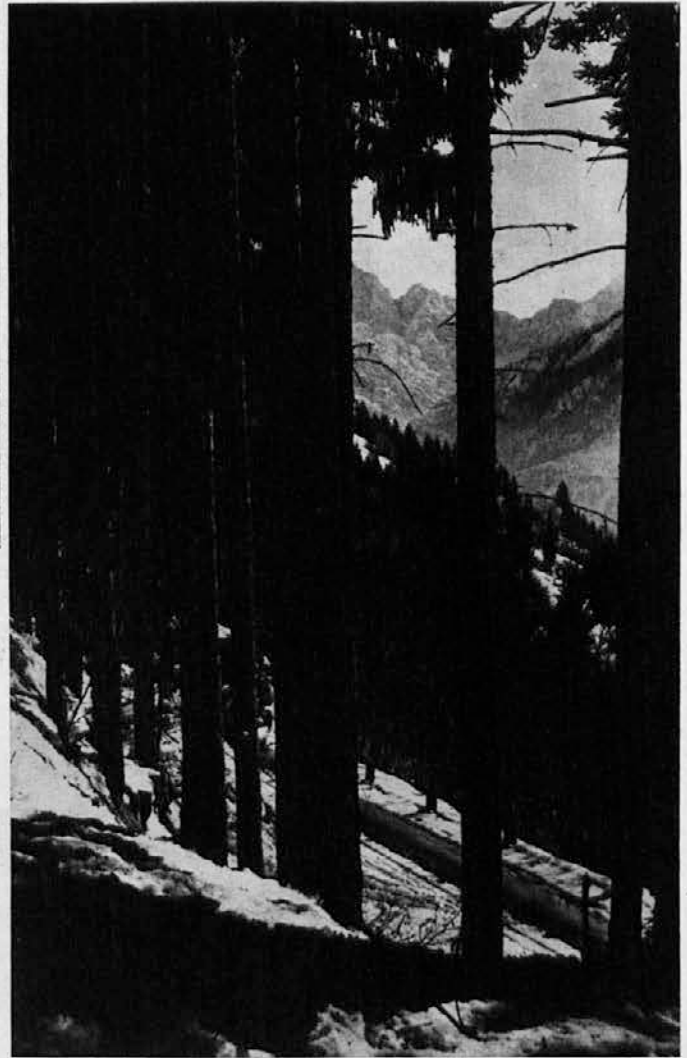
Na Miklavževem semnju Foto „Ilustracija“

Božično drevesce

Božič, Božič . . .!

Pričakujete daril, pričakujete miru za Božič in Novo leto? Naj vam dasta vse, kar si poželi srce!

Božični mir. Razgled s sedla Koren pri Kranjski gori proti jugu

Foto L. Ravnik

Pred izložbami. Kaj bo treba še nakupiti, da bodo zadovoljni vsi?

Foto „Ilustracija“

Eno kepo tebi, eno meni!

Foto „Ilustracija“

Na tradicionalnem Miklavževem semnju v Ljubljani

Levo: *Fotografirana brzina. Ta slika je rezultat dirke med objektom in objektivom. Sanke v največji brzini*

V sredini levo: *Edvard Stepančič, fotostudija. Obraz pred zrcalom. Premalo osvetljena plošča*

Desno: *Edvard Stepančič, fotostudija. Zaradi nepravilne lege zarisana fotografija*

Fotoamater

Na pobudo mnogih fotoamaterjev bomo začeli zopet redno prinašati fotoamaterski količek, poučne članke o fotografiji, predvsem pa bomo objavljali zanimive fotografije, ki nam jih bodo poslali fotoamaterji — prijatelji naše revije. Opozorjamo vse fotoamaterje na razpis našega natečaja za lepe amaterske slike

Uredništvo revije „Ilustracija“

Star grad. Nov način fotografije. Studiji v ekspresionističnem stilu. Pokrajina v luninem svitu. Manassé, Wien

Ljubljana ponoči . . .

Aleksandrova cesta ob desetih ponoči v smeri od palače Poštne hranilnice proti glavni pošti Foto „Ilustracija“

Jezus (Gregorin-Tominec: INRI)

Desno:

Mladi cesar Napoleon Bonaparte
(Schanzer-Welisch: Terezina)

Edvard Gregorin

član drame kr. Narodnega gledališča v Ljubljani, v raznih maskah svojih vlog

Foto V. Bašter in Jos. Fogačnik ml.

Grof Albafiorita
(Goldoni: Mirandolina)

Cao Hai
(Klabund: Krog s kredo)

Oče Hrast (Golia: Peterčkove poslednje sanje)

Jernej (Shakespeare: Ukročena trmoglavka)

Viktor Mihajlovič Karenin
(Tolstoj: Živi mrtvec)

Mirtov Paule (Golar: Zapeljivka)

Maska igravca je izrazna slika njegovega drugega obraza, v katerem na odru zaživi in se izživlja. Zrcalna podoba, ki se oblikuje v resnici le v igravčevi fantaziji in začenju pri osvajanju telesnih in duševnih lastnosti tiste očrtane osebe, ki jo predstavlja. Stoteri različni obrazi izstopajo iz igravčevega umetniškega bistva in vse te črte in črtice maskiranega lica korenijo v globinah njegove duševnosti in so mnogolične, kot so različne vloge in kakor je komu dan obseg izraza

Zgoraj od leve na desno: Auda (Šaričeva); brzojavka (I. dejanje: Šaričeva, Debevec, Skrbinšek); vojak (Ciril Debevec)

Grob neznanega vojaka
 Tragedija v 3 dejanjih. Paul Raynal.
 Prevel O. Župančič. Režiser C. Debevec. Uprizoritev v ljublj. drami

Levo:
 Iz I. dejanja: »Moji zvesti tovariši! Bratje! Ste zadovoljni, da sem srečen? ... Napijem jim! In zdaj nenadoma več ne vem, ali je to, kar dvigam s konci svojih prstov, kupa ali kelih — in ali bom pil, kakor pri povzdigovanju, vino drage domače zemlje, ali posvečeno kri, s katero so jo napojili, ko so jo čuvali ... «
 Desno: Slovo (III. dejanje)

Foto „Ilustracija“

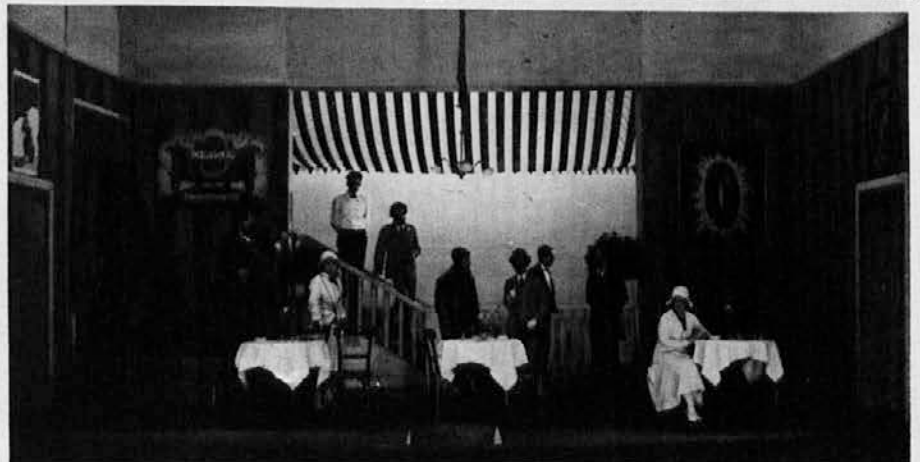

Scena II. dej.
 (Nablocka,
 Skrbinšek,
 Gregorin,
 Levar)

Desno: Scena
 III. dejanja,
 pred dirko

Avtor Velmar Janković

Brez ljubezni. Intimna igra v 4 dejanjih. Velmar Janković. Režiser O. Šest. Premiera srbske igre v slov. gledališču
 Foto „Ilustracija“

*Al' pride k meni sam Miklavž,
al' pride parkelj ž njim — grdauž?*

Na gugalnici

Navihanček

Foto Tyraspolsky, Lóds

Še ena serija otrok

Konkurenca je zaključena. Razdelitev nagrad na sledeči strani. Tisti, ki še niso prišli na vrsto, naj malo počakajo! Vse slike otrok, ki so zanimive, pridejo še na vrsto!

Jagnje in gosli

„Pst!... Tiho — Lord!...“ Foto B. Kreut

Pohorski turist počiva...

Očka pripoveduje...

Božena in Vojo čitata „Ilustracijo“

Ribolov

fotografije. Ne toliko zaradi velikega števila, kakor radi malo zadovoljujočih posnetkov, ki so le malo odgovarjali temu, kar smo hoteli. Veliko je bilo poklicanih — a malo, prav malo izvoljenih!

Kakšne slike smo želeli?

Želeli smo, da nam pošljete slike zanimivih prizorov iz življenja otrok. Ne slike navad, običajev — slike otrok, takrat kadar sami sebe ne vidijo, pa jih vidimo mi in se nam zde tako neznansko ljubki. Želeli smo kratke hipe kakor izrezane iz tistih dni otrok, ko so sami zase in ne vedo za svet in ne za nas, ki bi jih ne smeli videti. Želeli smo objaviti serijo otrok, slovenskih otrok za spomin njim samim in nam, ki komaj še vemo, da smo tudi bili otroci...

Kakšne slike smo prejeli?

Masa poslanih slik ni odgovarjala tem našim željam. Kakor ste videli iz priobčenih slik: večina jih ni bilo živih. Živih v tem zmislu, da so bili postavljeni pred aparat in fotografirani. To je poza, neživa, narejena slika. Zopet drugi so nam poslali portrete. Ne rečemo, da niso bili ljubki — kateri otroški obrazek ni ljubek? — toda niso bili živi, ker ni bilo na slikah dejanja iz njih življenja. Še so nam poslali slike otrok na — nočni posodi. Morda svojevrsten dogodek, a kaj malo originalen domislek. Kakor oni: obleči otroke v obleke starejših in jih

Zaključeno tekmovanje naših otrok

V današnji številki »Ilustracije« zaključujemo tekmovanje naših otrok. — Zahvaljujmo se vsem prijateljem naše revije, ki so z obilnim pošiljanjem slik svojih otrok utrdili našo vero, kakopriljubljena je naša revija. Skupno smo prejeli nekaj manj kot 300 najrazličnejših fotografij. Razpistekmovanja je imel torej kar se tiče števila poslanih fotografij svoj uspeh. Niso pa imele vse slike tistega uspeha, ki smo ga mi želeli. Nemogoče nam je bilo objaviti vse

Pa le pijmo ga zdaj!

predstavljati kot stare matere. Ah, ene slike smo pogresali: veselje in radost matere v objemu otroških ročic —!

Razdelitev nagrad.

Zbog velikega števila poslanih slik in splošnega zanimanja čitateljev »Ilustracije« za serijo naših otrok, se je uredništvo odločilo, da poviša število nagrad in da razdeli v 12. številki štiri nagrade, in sicer:

- 2 nagradi za najlepši sliki iz življenja otrok in
- 2 nagradi za najlepše fotografske posnetke otrok.

Najlepši sliki iz življenja otrok.

Prvo nagrado je prejel

Oto, sin Otona Burdycha, lekarnarja v Škofji Loki; geslo »Pa le pijmo ga zdaj...!« v 5. številki, str. 148.

(Darilo: otroške igrače za božič.)

Drugo nagrado je prejela

slika z geslom »Usmiljeno srce« v 9. številki, str. 272. (Pošiljatelj slike naj javi takoj svoj naslov uredništvu!)

(Darilo: otroške igrače za božič.)

Najlepša fotografska posnetka otrok.

Prvo nagrado je prejel

g. Fr. Krašovec iz Ljubljane; slika z geslom »Ribolov« v 6. številki, str. 178 (znesek 100 Din v gotovini).

Drugo nagrado je prejel

g. N. Nedeljkov iz Maribora; slika z geslom »Prvi prijatelj« v 11. številki, str. 365 (znesek 50 Din v gotovini).

Posebno priznanje je izrečeno sliki »Dva golobčka« v 4. številki, str. 115.

Uredništvo upa, da bodo naročniki in čitatelji vzeli to odločitev z zadoščenjem na znanje. Komur sreča to pot ni bila mila, mu bo prihodnjic. Uredništvo bo razpisalo še mnogo nagrad, nič manj lepih, ki bodo zadovoljile še mnoge naročnike in čitatelje iz vedno večjega kroga prijateljev naše lepe »Ilustracije«.

Uredništvo revije »Ilustracija«.

Prvi prijatelj

Usmiljeno srce

Dva golobčka

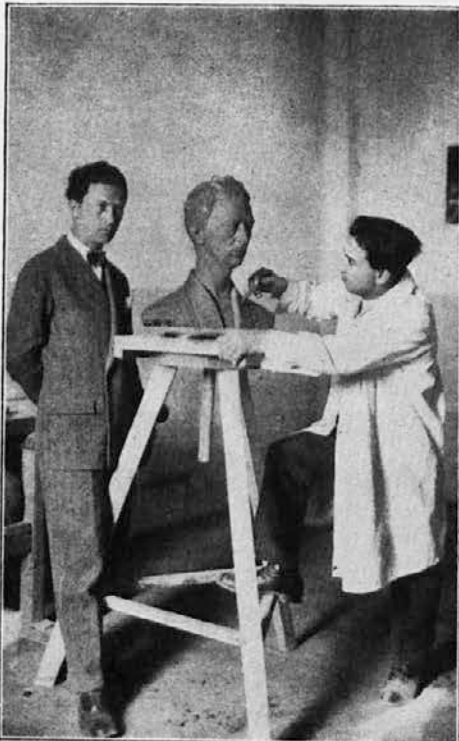
Kipar France Gorše

Levo:
France Gorše:
Portret deteta
Les iz l. 1929

Desno:
France Gorše:
Poljub
Les iz l. 1927

Cela vrsta slovenskih umetnikov je že, ki so zapustili svojo ožjo domovino in odšli v inozemstvo. Dasi ni bil vselej materijalni položaj kriv njih izselitve, je vendar pri večini odločal ravno denar in pa dejstvo, da zna tujina navadno višje ceniti duhovno delo, nego današnja domovina. Le preč sto ustvarja naš slovenski umetnik ne samo iz samote, nego tudi za samoto, za puščavo interesa, ki bo obdajala njegovo delo in ki mora prejeti slej ubiti vsako resno voljo.

Kipar France Gorše modelira doprsko podobo učitelja Eržena

Med temi našimi umetniki-emigranti zavzema France Gorše lepo mesto. Rojen je bil l. 1897. v Zamostecu pri Sodražici na Dolenjskem in je dovršil v Ljubljani Srednjo tehnično šolo. Leta 1925. je dovršil z odliko zagrebško akademijo pod Meštrovičem. Na akademiji je prejel dvakrat na-

no osvobaja in pričinja hoditi samostojna pota. (Glej o njem članek v Domu in svetu, 1929, 8.)

Višek umetnosti vidi Gorše v grški arhaični dobi, pri Egipčanih in Asircih ter pri Giottu, Botticelliju in Lionardu. Dočim mu ti poslednji mojstri verjetno ugajajo zlasti zaradi lirsko-dramatskega afekta in čuvstva, katerega so v svojih delih izoblikovali, ga pri Egipčanih, Asircih in predklasičnih Grkih privlači najbrž njih pojmovanje forme, ploskovito-reliefni značaj njihove skulpture, kateremu je podvrženo tudi delo Meštrovića. Na splošno najdemo umetnost s takimi lastnostmi v službi verskih ali dinastičnih predstav in na mnogih delih Goršetovih zasledimo občutje nekake sakralnosti. Tudi v tem vidimo še vpliv Meštrovića na njegovo delo, ki pa bo izginil pri ožjem kiparjevem stiku z naravo. Med nekaterimi zadnjimi stvarmi (Čitajoča žena, Podoba pisatelja Bevka) nam je Gorše že podal tudi dokaze tega.

Danes živi Gorše v Gorici. Piše, da izredno mnogo dela, a le malo od tega vidimo v domovini. Dela največ v lesu, dasi bi najrajši v marmorju. Tudi kot ilustrator se udeležuje. Pred meseci je priredil vrlo uspešno razstavo, katero mu je kritika izredno pohvalila. V zgodovini naše umetnosti v tujini kipar France Gorše ne bo smel ostati neomenjen.

Modernemu glasbeniku v album

*Kompozicije svoje delaš atonalno
in vprašuješ me, kako mi to ugaja;
vem dobro, ti pišeš strogo vertikalno,
toda prave navpičnosti ti nedostaja.*

Modernemu slikarju v album

*Ti vidiš, kakor slikaš, praviš, kajti
doživel v duši sleherno si stvar;
mi te ne obtožujemo, nasprotno: slikaš
pač kakor vidiš — krivde ni na tebi najti.*

Pravo zimsko veselje

Vam napravi zimski šport, ampak le, če ste si preskrbeli elegantno belo športno obleko. – Če ne perete volnene stvari tako kot je treba, prehitro izgledajo stare. – Volno in flanel je treba namočiti v mlačni raztopini RADIONa, potem nalahno iztisniti, pa bojo tkanine kot nove dobile svojo prejšnjo barvo in sveži ton. – Vse to delo opravi SCHICHTOV

RADION ki varuje perilo.

Srečanje s smrtjo

W. Hasenclever

V sobo je stopil visok gospod z orlovskim nosom in črnimi lasmi. Zaprotil me je, če imam deset minut časa. Sedel je, prižgal cigareto in začel brez oklevanja. Da prihaja v imenu ene največjih zavarovalnih družb v Franciji. Da gre za važno zadevo.

»Recimo, da se vam kaj pripeti. Vsak trenutek se vam more kaj pripetiti. Ali se vozite z avtom?«

Prikimal sem.

»Nu, vidite,« je triumfiral, »nenadoma naj vam odpove krmilo! Dva avtomobila sta trčila! — berete v dnevniku. Stalno ste v opasnosti.«

Prestrašil me je.

»Nobenega povoda za vznemirjanje. Družba, ki jo zastopam, je prvovrstno podjetje za občo korist, ozira se na vse slučaje. Predlagam vam — predlog, kakršnega na svetu ne boste imeli več prilike slišati.«

Iz žepa si je iztrgal kup papirjev.

»48 ur po vaši smrti izplačamo deset tisoč frankov v gotovini. Brez vsakih formalnosti. Dovolj nam je, da ste mrtvi. Druge družbe plačajo šele po par mesecih. Mi vemo, da velja smrt mnogo denarja. Morate plačati pogrebne stroške, žalno obleko, zdravnika. Kratko: tisoč stvari, na katere ne mislite, ko ste še živi. Ali ste oženjeni?«

Odkimal sem.

»Nič ne de,« je nadaljeval. »Žalujoci ostali vam bodo mogli preskrbeti vse potrebno. Olajšali vam bomo trpljenje zadnjih ur. Še več! Izredna prilžnost: pri dobičku boste imeli svoj delež.«

»Kaj?« sem se razburil, »zaslužim naj s svojo lastno smrtjo?«

»Letno plačate šest sto frankov, 15 let. Kapital obrestujemo po 6%. Če umrete v prvem letu...«

»Ne, ne — tega nočem!«

»...ne prejmete nič. To je vaš riziko. Če umrete v drugem letu, plačamo deset tisoč frankov plus 6 procentov tiste vsote, ki ste jo nam že plačali...«

»Gospod,« sem zarjovel, »s kakšnim dovoljenjem spekulirate z mojo smrtjo! Umrl bom, kadar se bo meni zdelo. Niti s šestimi, niti s sedmimi procenti. Vdrli ste v moje stanovanje, kadite moje cigarete in mi pridigujete, da moram umreti... Na kratko: nočem nič vedeti o tem. Dajte mi mir!«

»Ne zahtevamo,« je govoril dostojanstveno, »nobene zdravniške preiskave. Morda ste zelo bolni. Bolezni so, ki se plazijo neslišno za vami, da vas naenkrat zgrabijo za vrat. Koliko ste stari?«

Jezno sem odvrnil, da trideset devet.

»Nemogoče,« je veselo vzkliknil, »rekel bi, da ste mlajši. Kdo bi si mislil! Tako je naš predlog še posebno ugoden za vas. Preudarite vso stvar!«

Debele potne kaplje so se mi zbirale na čelu. Uvidel sem, da moram umreti. Prepoznal sem rentabilitetni račun smrti. Ni se bilo mogoče izogniti. Kaj naj napravim? Zadnji poizkus.

»Babjeveren sem,« sem rekel orlovskemu nosu. »Dobro, smrt me zasači. Toda ne bi je rad izzival. Ne maram predujma od večnosti. Tudi ne, če ga moram sam plačati. Črtajte me iz takih pogodb.«

Mirno je otrsnil pepel cigarete.

»Žal vam bo. Naša družba je najstarejša v Franciji. Razpolagamo s kapitalom dveh milijard. Nadzira nas država. Ali je mogoča boljša kupčija?«

Še enkrat sem se mu postavil po robu.

»Redno plačujem svoje davke. Brez madeža sem. Moji dokumenti so v redu. Pustite me živeti!«

Porinil je smrtno obsodbo pred mene. Tiskan formular s številkami. Že sem ga hotel prijeti. Že so me skušali zagrabiti kremplji pokončanja. Tedaj mi je šinila v glavo rešilna misel.

»Pripravljen sem, da plačam teh šest sto frankov letno. Pod pogojem, da umrje mesto mene kdo drugi.«

Pogledal me je zaprepasčen.

»To zahtevam pismeno,« sem kratko še omenil.

Vstal je, pograbil klobuk in rokavice in izginil.

Fr. Uršič: Mile Klopčič

Zadnje pismo izza rešetk

Mile Klopčič

(V Celju.)

Mislil sem, da sem Ti pisal poslednje pismo. Vendar noči so tako silno prazne svetlobe, da moram iskati uteh, da spomnim se nate. Veš, tik ob polnóci pogosto začujem, da pojejo lehe, da zemlja se v smehu razkošnem bóči — pa čutimo vsi, da ljudje nič več nismo... veš, takrat se misli koljejo blazne.

Mladim risarjem

Ali se še spominjate, da smo pozvali vse mlade risarje, naj nam pošljejo svoje najboljše risbe? Ali ste pozabili? Spominjamo vas danes unovič in pričakujemo, da se nam odzovete!

Ljudevit Šmuc:
Pozimi

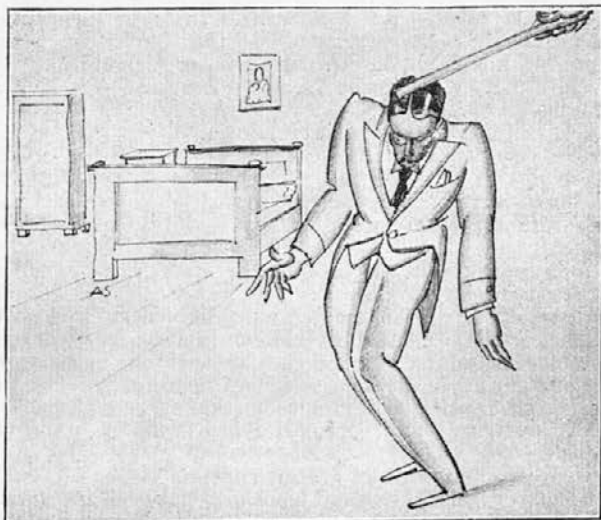
Spasite Vaš ukras
Vašu kosu novom
pronadenom
francuskom
p o m a d o m

Michel'

Obustavi opadanje
i sedenje kose

Izleči kosno tkivo;
odstrani perut i sve boljke, od kojih kosa opada i sedi

Depo za Jugoslaviju: Beograd, Vasina ul. 8, II. sprat,
prodaje i apoteka Delini, Knez Mihailova ul. br. 1

Jahta gospoda vojvode

Sven Elvestad Ilustriral Albert Sirk

(Dalje in konec.)

V tem trenutku, ko smo dognali svoj obupni položaj, je javil mož na straži:

»Torpedovka spredaj!«

In minuto kesneje:

»Torpedovka zadaj!«

Skušali smo se osvoboditi nevarnih čerí. Megla je nekam izpuhtela in tu smo imeli svojo nesrečo na kupu.

Opazili smo, da sta torpedovki opazili našo jahto. Že nas je začela lizati svetloba žarometov — izročeni smo jima bili na milost in nemilost.

Thomas Busch se je naslonil na klop in se zagledal zamišljeno predse.

Napeto sva čakala, kakšno bo nadaljevanje.

»Nu,« je vprašal Asbjörn Krag, »kaj je bilo s torpedovkama?«

»Za danes bo dovolj mojega pripovedovanja,« je odvrnil pustolovec, »jutri bom odgovoril na vaše vprašanje in obenem boste slišali konec moje zgodbe.«

Detektiv je skočil kvišku.

»Ne, to je preveč! Saj naju imate za norca! Ali mislite, da nimava prav nobenega drugega dela kot to, da hodiva k vam in da poslušava vaše prismojene dogodivščine?«

Thomas Busch je bil razžaljen.

»Gospod Krag, opozarjam vas, da te zgodbe ne pripovedujem v a m. Vi ste kar odveč. Dovolj mi poslušalcev: ta orjak, ki me straži, in gospod pisatelj, ki si zapisuje moja poročila.«

»Ne bom se lagal,« sem se vtaknil, »če vam povem, da bi tudi jaz zelo rad še danes slišal konec vašega poročila.« Pustolovec se je zleknil na klopi, nama pokazal hrbet in rekel:

»Kakor sem rekel. Danes ne bom nadaljeval. Toda obljubljam vam, da boste jutri slišali konec. Svetujem vam, da pridete točno ob osmih zvečer — če ne pridete, ne boste nikoli slišali konca.«

»Jaz ne utegnem priti,« je rekel Asbjörn Krag. »Zaposlen sem v važni zadevi in mislim, da sem že itak zapravil preveč časa s poslušanjem teh in takih prismojarah.«

»Prismojarah!« je vzkliknil Busch razdražen.

»Prebral bom konec, ko ga boš napisal,« se je obrnil detektiv k meni.

»Seveda. Rokopis ti je na razpolago!«

Šla sva. V tistem trenutku, ko so se vrata na signal odprla, je rekel Busch na ves glas, da je mogel slišati vratar, ki je odprl vrata:

»Na svidenje jutri, gospod Elvestad. Pridite zanesljivo točno ob osmih!«

»Da, na svidenje,« sem odvrnil. »Toda le pod tem pogojem, da bom slišal konec zgodbe.«

»Seveda! Tu: moja beseda.«

Moram priznati, da sem sumil nekaj. Zdelo se mi je že kar neumno, da je svoje poročilo vedno presekaval. Gotovo se je skrival za vsem tem poseben namen...

Pokazalo se je pozneje, da je Thomas Busch na tak eleganten, da ne rečem zabaven, način pripravljaval svoj beg.

IX.

Presenečenje.

Drugega dne dopoldne sem prepisal stenografične zapiske. Zgodba je kar nekam narasla in rokopis je napolnil skoro vso mapo.

»To bo lepa vrsta člankov, ki bodo vzbudili zanimanje,« sem si govoril zadovoljno. »Vsa dežela se bo čudila.«

In res! — Toda sam sem si zamislil vso stvar malo drugače.

Moje delo me je zadržalo dalj časa, kakor sem računil in ko sem dovršil, je že bilo sedem. Imel sem še eno uro časa. Ob osmih naj bi bil pri Thomasu Buschu.

Ko sem vstal od pisalne mize, sem začul zvonec v pred-sobi. Gospodinja mi je sporočila, da želi govoriti z menoj tisti gospod, ki me je že pred dvema dnevnoma zaman iskal. Za sprejem tega obiska zdaj nisem imel časa in zato sem naročil, naj gospod pride jutri še enkrat k meni, ker sem zaposlen.

Gospodinja se je vrnila z vestjo, da gospod na noben način ne more dalj čakati. Prišel je v važni zadevi, ki se tiče mene in ki je zelo nujna.

»Naj pride,« sem rekel.

Ne morem tajiti, da sem bil radoveden, kakšna je ta zadeva, ki je tako važna.

Tujec je vstopil.

Nisem ga poznal. Bil je velik in mišičast, slabo obrit, obraz kar nesimpatičen.

Ponudil sem mu stol, pa je odklonil, češ, da rajši stoji. Kar mi ima povedati, bo povedal kar na hitro.

Ko mi je stal nasproti, se mi je zdelo, da skriva nekaj v desnem rokavu.

»Vi ste Sven Elvestad?« je vprašal.

»Da,« sem rekel in se mu priklonil.

»Ali mi storite uslugo?«

»Zavisi od tega, kaj boste zahtevali... Prosim vas: vaše ime?«

»Imena vam ne smem povedati,« je odvrnil tujec. »Veže me prisega, da vam svojega imena ne povem.«

Začuden sem ga pogledal in že sem se bal, da imam norca pred seboj. Sklenil sem, da bom popolnoma miren. Nerad bi ga razdražil.

»Kaj želite, prosim vas?« sem ga vprašal.

Mož je iztegnil svojo levo roko proti meni, njegov pogled je bil pogled — blazneža. Zdajci prav nič več nisem dvomil, da je blazen.

»Ali mi hočete podariti vašo fotografijo?« je vprašal. Ozrl sem se za električnim zvoncec, moj gost pa mi ga je zakrival s hrbtom.

»Vašo fotografijo!« je ponovil.

Nisem mogel storiti drugega — dal sem mu svojo fotografijo. Gledal jo je, nato se mi je zahvalil:

»Veliko uslugo ste mi napravili,« je rekel. Pri tem je neprestano pazno motril moj obraz, kakor da si hoče vrezati moj obraz.

»To je vse, kar ste želeli?« sem vprašal in pomenljivo vrgel svoj pogled proti vratom.

»Še eno vprašanje, če dovolite,« je rekel.

»Prosim.«

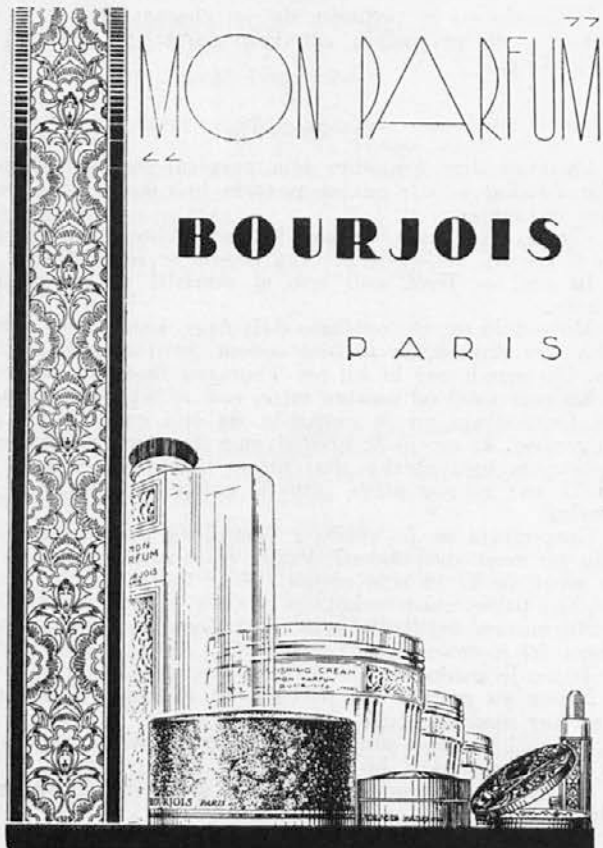
»Ob kakšni uri navadno obiskujete Thomasa Buscha?«

To vprašanje je prišlo tako nenadejano, da v prvem trenutku nisem vedel, kaj naj odgovorim.

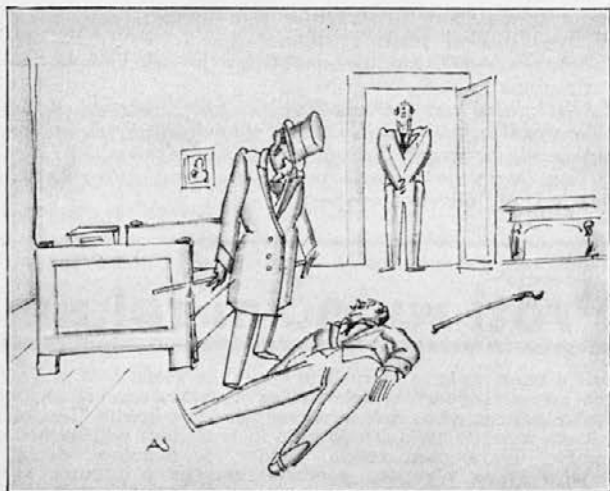
»Tega vam ne morem povedati,« sem mu rekel nato, dokler mi ne poveste svojega imena.«

Proti rudečim rokam

in nelepi barvi kože se z uspehom uporablja snežnobela in maščob prosta krema "Leodor", ki daje rokam in obrazu ono belino, katero si vsaka odušena dama želi. Posebna prednost kreme "Leodor" je v tem, da izvrstno hladi srbečo kožo in je obenem odlična podloga za puder. Trajni vonj kreme "Leodor" je podoben onemu, ki prihaja iz šopka v rosnem pomladanskem jutru utrغانih vijolic in šmarnic, brez onega slabega mošusovega vonja ki odbija odlične ljudi. Cena veliki tubi Din 14 50, mali tubi Din 9.— V učinkovanju jo podkrepí Leodor-toaletno milo, cena komadu Din. 8.— Dobiva se povsod, kjer prodajajo Chlorodont-proizvode. — Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili bodete brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvornice Zlatorog. Oddelek Chlorodont, Maribor 115

Mož je mignil z glavo:
 Razumem. Torej ni mogoče v tej zadevi nič napraviti. Toda — na vsak način vam moram nekaj pokazati.«
 »Zelo sem zaposlen, kakor vidite. Baš moram končati važno delo.«
 »Ne bo treba mnogo časa.«
 »Ali ne morete jutri priti?«
 »Nemogoče.«
 »Nu — kaj mi hočete pokazati?«
 Iz desnega rokava je potegnil nekaj, kakor blisk mi je svignilo skozi možgane: »Zdaj te bo pobil! Ni blazen — dela po tehtnem preudarku.«
 Skušal sem planiti k vratom, toda tisti hip je padel na mojo glavo težak udarec.
 Zasvetilo si mi je v glavi, kakor da se razbija vse okoli mene na tisoč kosčkov... Sesedel sem se...

Nekaj ur nato sem se vzdramil iz omamljenosti. Tam nekje iz daljave so mi udarjali na uho zmešani glasovi. Dvignil sem se, v glavi mi je vrelo. Možgani kakor da trepečejo. Na tilniku sem čutil ostro bolečino.

Zdelo si mi je, da sem zaslišal hrup in mrmranje že iz večje bližine. Spoznal sem, kaj je. Človek je prihajal hrupno po koridorju in govoril glasno z gospodinjo.

»Ali živi? Odgovorite vendar, ženska! Ali živi?« je vpil glas.

Gospodinja je odgovarjala jokaje:

»Ne vem, resnično ne vem. Odšel je... Svoje stvari je vzel seboj.«

»Ne govorite neumnosti,« sem zaslišal zopet ostrí moški glas — in zdaj sem ga prepoznal — bil je glas Asbjörna Kraga.

Z brzimi koraki se je bližal vratom v mojo sobo in trenutek nato je vstopil.

Prestrašil se je, ko me je zagledal bledega in krvavega na tleh. Skočil je k meni, dvignil mojo glavo in gledal rano.

»Mogočen udarec,« je rekel. »Ne nevaren, boli pa zelo.« Pomagal mi je, da sem se ulegel na zofo. Sedel je poleg mene in mi rekel z votlim glasom, kakor z drugega sveta:

»Da, prijatelj moj, priznati morava, da so naju vlekli za nos.«

»Kaj naj pomeni to?« sem vprašal.

»Thomas Busch je pred eno uro pobegnil iz zapora!« Onemel sem v začudenju in strmel v detektiva.

»Kako je bilo to mogoče?«

»Da, posrečilo se mu je pobegniti z vašo pomočjo.«

»Z mojo pomočjo?«

»Da. Ali natančneje rečeno: s pomočjo tvojega rjavega ulstra in tvojega velikega, mehkega klobuka.«

Asbjörn Krag se je dvignil, hodil po sobi gor in dol in mrmral:

»Da, njemu se pač vse posreči!«

X.

Beg.

Kako je mogel Thomas Busch pobegniti iz ječe? Po svojih lastnih opazovanjih in poročilih detektiva in jetniškega paznika sem si mogel predočiti potek vse zadevsčine, genialni načrt zločinca, kakor tudi dejstvo, da je mogel neovirano pobegniti.

To, kar sem slutil in sumil, se je zgodilo.

Thomas Busch je ves čas, ko sem pisal po njegovem diktatu njegove memoare, tuhtal in razmišljal, da je izdelal podroben načrt svojega pobega. V začetku se mu je bržkone zdelo, da je ideja o begu neizvedljiva. Toda za moža, kakor je on, pač ni na svetu nič neizvedljivega.

Da bi mogel pobegniti, je moral odpraviti mnogo zaprek. Tako je moral velikana — jetniškega paznika vsaj za par trenutkov spraviti s poti. Moral se je osvoboditi okov, odpreti vrata celice, neopaženo priti po koridorju jetnišnice in po stopnicah na cesto.

Kdo drugi bi mislil, da je tudi najmanjšo teh zaprek nemogoče odstraniti, Busch pa je končno prišel do zaključka, da se bo vse dalo urediti, če se mu le posreči, da dospe eden njegovih prijateljev v celico. Toda, kako bi bilo to mogoče? To je bilo vendar najtežje.

Tako si je zamislil idejo o svojih memoarih... preprosti, toda genialni domislek.

Svet naj zve o njegovih prigodah, preden izgine za vedno za zidovi svoje ječe!

Kdor je le poznal Buschevo ničemurnost, temu je bilo to povsem razumljivo. In vsa zadeva je bila na zunaj kar nedolžna...

Da je bilo njegovo razpoloženje vsak dan veselejše, je bilo čisto naravno in še bolj to, da je v dokaz svoje dobre volje kazal svojo izurjenost v obrti žepnega tatu.

Medtem ko je dokazoval, da nas more okraští kljub svojim vkleljenim rokam, je uporabil priliko, da je vtihotapil popisan papirček za usnjeni rob v notranjost mojega belega klobuka.

Thomas Busch je vedel, da obletavajo njegovi prijatelji kakor muhe jetnišnico in da so na preži. Hitro bodo prišli do tega, da obiskuje harambašo gospod v rjavem ulstru in z velikim klobukom. In če bodo videli tega gospoda, na čigar klobuku je bilo opaziti bel Buschev znak — tisti bel apnenasti madež, ki si ga kar nisem mogel pojasniti — jim je moralo biti jasno, da je ta klobuk treba preiskati.

Par članov njegove zločinske tolpe je s pomočjo ponarejenega ključa vdrlo v moje stanovanje in tu so našli v mojem klobuku popisan papirček svojega harambaše. Njegov odgovor je bil drugi apnenčasti madež na mojem klobuku. Kaj pa je bilo napisano na Buschevem papirčku, je brž razumljivo.

Namreč tole: mož v rjavem ulstru ima dovoljenje, da obiskuje Buscha v ječi, da bi napisal njegove memoare. Kakor hitro pa se bodo pazniki in ostalo osebje jetnišnice privadili njegovim obiskom, naj prevzame njegovo vlogo eden članov tolpe.

Zdaj mi je bilo tudi jasno, zakaj sem našel nekega dne svoj drugi površnik raztrgan. Razbojniki so mi hoteli seveda onemogočiti, da bi svoj rjavi ulster zamenjal z drugim plaščem.

Zato mi je tudi Thomas Busch ponovno pravil, kako mi plašč in klobuk pristojata!

Kar se tiče Buscheve povesti, je Asbjörn Krag poizvedoval in dognal, da je ta drzni pustolovec, ki je obiskal spomladi 1904 Ostende, v resnici zvalil direktorja igralnice na krov svoje jahte. Tu da mu je izsilil poldrugi milijon kron.

Pustolovčevo jahto so zajele pozneje angleške torpedovke v bližini Dovra. Toda zločinca ni bilo več na njej. Iz ječe je ubežal zločinca takole:

V odločilnem trenutku je Thomas Busch imel brez dvoma vse niti dogodkov, ki so se imeli izvršiti, v svojih rokah. Sestavil je stroj, v katerem ni odpovedalo niti eno kolesce.

Neposredno pred svojim zadnjim obiskom v ječi me je napadel član njegove tolpe. Še preden mi je bilo jasno, kaj naj pomeni njegov obisk, sem mu dal svojo fotografijo. Moral je imeti masko mojega obraza, da bi mogel popolnoma zastopati mene v mojem ulstru in klobuku. Te je vzel seboj, ko me je zapustil onesveščenega na tleh. Odšel je iz hiše oblečen kot jaz, zato je mislila gospodinja, da sem odšel jaz sam.

Tudi ono interesantno zadevo, ki je bil ž njo zaposlen Asbjörn Krag, je insceniral Thomas Busch. To smo dognali kesneje. Majhna zvijača, da je bil detektiv v svojih mislih daleč od Thomasa Buscha, ki je takrat mogel pobegniti.

Niti eden od vsega osebja jetnišnice ni opazil, da je bil napačni Sven Elvestad oni mož, ki je tisti dan obiskal zločinca.

Ko je stopil v celico, je pozdravil paznika - orjaka kot davnega znanca. Tisti trenutek, ko mu je paznik ponudil stol, ga je udaril s pendrekom. Ta udarec je paznika takoj onesvestil, kakor mene malo prej.

Samo še en trenutek in že je bil Busch prost okov, ko pa je imel roke in noge svobodne, je bila igra njegova!

Napačni Sven Elvestad je bil orjak kakor paznik. In ko je dal Buschu svojo (t. j. mojo) obleko, je sam oblekel uniformo nezavestnega paznika.

Čez četrte ure so jima odprli celico, ko sta dala pazniku v koridorju običajni signal.

Preden sta odšla iz celice, sta oblekla nezavestnega paznika v jetniško obleko Thomasa Buscha in ga položila na klop. Ko je zunanji paznik odprl vrata, je videl, da leži jetnik na klopi, s hrbtom proti vratom.

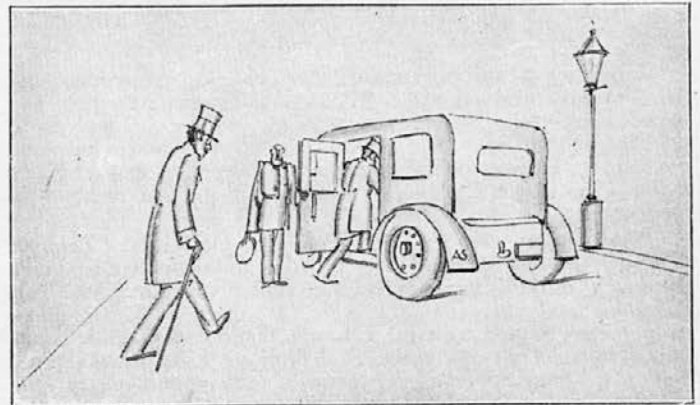
»Spi?« je vprašal.

Pravi Thomas Busch je prikimal.

In tako sta zdrknili iz jetnišnice. V bližini je čakal avto. Vstopila sta in v avtu sta takoj oblekla svoja oblačila in demaskirala obraze.

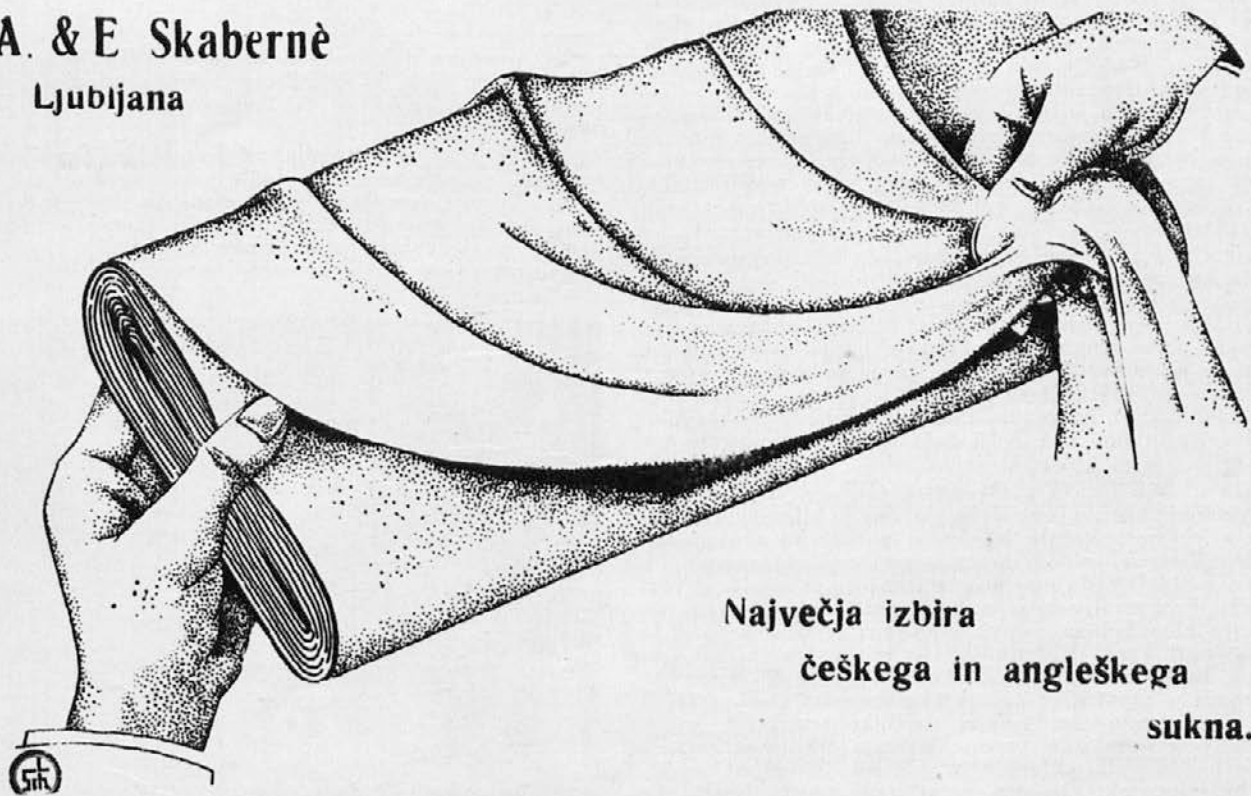
Četrte ure pozneje sta se pripeljala dva elegantna gospoda pred najodličnejši hotel v mestu in izstopila. Vsak je nosil kovčeg seboj. V enem izmed kovčegov je bila uniforma jetniškega paznika, v drugem moj rjavi ulster in klobuk.

Thomas Busch je imel zopet srečo, da je pobegnil. To pot z uslužno pomočjo svojih memoarov.

A. & E Skabernè

Ljubljana

Največja izbira

češkega in angleškega

sukna.

Preko severnega tečaja

R. E. Byrd

Kapitan Byrd, novodobni konkvistador — osvajač novih, neodkritih zemelj, poroča o svojem poletu preko severnega tečaja. Iz zraka osvaja danes človek — gospodar stvarstva — zemlje in cele pokrajine, kamor dozda ni stopila noga zemljana!

R. E. Byrd

Kakor so javili dnevnik, se je Byrdu posrečilo, da je z avionom preletel tudi južni tečaj. Ta izredno drzni polet (preko 2500 km) nas spominja na Byrdov polet preko severnega tečaja. Zato prinašamo odlomek iz Byrdove knjige (nemško izdanje) »Po nebu. Moji poleti na severni pol in preko Atlantika«.

Izbrala sva najbolj mrzlo nočno uro, ko je sneg najbolj trd. Pol ure pred polnočjo (9. maja 1926) sva bila pripravljena. Bennett je skrbel za motorje. Moštvo je poslednjič gladilo drčo in napravilo del sanišča gladek kakor led. Dogovorila sva se z Bennettom na življenje in smrt. Ali bo avion »Josephine Ford« šel v zrak ali pa naj se razbije na kosce!

S težo skoro 4500 kg sva zdrknila po gladki drči. Grbasta snežna puščava se nama je bližala, toda doseči je nisva mogla. V daljavi naju je čakala velika pustolovščina. Pod nama so stali tovariši, vzklikali in vihteli klobuke. Kako rad bi vsak izmed njih bil z nama. Vsi so se veselili, da se nama je vzlet aviona posrečil. Nikoli ne bom pozabil tega trenutka. Samo zvesto sodelovanje vseh tovarišev je pripomoglo, da se je vzlet posrečil, ta možnost za uspeh.

Zavarovana sva bila z ozirom na morebitne slučaje. Radio, katerega dinamo sva mogla poganjati z roko, naj bi naju vezal z ostalim svetom, če bi morala pristati na polarnem ledu. Sanke, ki jih je podaril Amundsen, naj bi nesle vso zalogo za slučaj, če bi morala peš na Grenlandijo. Živež za deset dni je bil: pomikan (zrezano meso z mastjo, sladkorjem in rozinami), čokolada, prepečenec, čaj, mleko, maslo, sladkor in sir. Nadalje čoln iz gumija za vodo, kožuhi, kuhala, lovsko orožje, šotor, orodje, bombe z dimom in zdravila — vse tako, da je bilo lahko in da je zavzelo čim manj prostora. V slučaju nesreče sva morala biti pripravljena na dolgo pot, ker ne bi bila mogla radi močnega morskega toka na Spitzberge. Povratek je bil možen samo preko Etaha. Tjulenji, severni medvedi naj bi bili najina hrana v času dolge polarne noči.

Dvignila sva se na 600 metrov, da sva mogla videti obalo in krasno snežno gorovje v notranjosti. Čez eno uro sva imela divjo pokrajino ledenikov za seboj in preletela sva rob skladnega ledu, ki je segal bližje obali, kakor sva pričakovala. Na vzhodu sta se zemlja in led skoro stikala. Pred nama se je svetlikalo ledeno morje polnočnega solnca. Skrivnostno je vabila bela puščava, v kateri je izginilo toliko slavnih mož za vedno. Prvikrat v zgodovini sta plavala dva popotnika nad polji bele smrti, brez nevarnosti, kakor se je zdelo. Kakor se je zdelo!...

Ko sva tako brzela preko belih ploskev, sem preživel najbolj napete ure svojega življenja. Saj je bilo prvikrat, da naj bi priprave pokazale letalcema pot preko neskončnih ledenih poljan. V solnčni kompas sem najbolj zaupal. Po 160 km sva videla zadnje vrhove, bliskajoče se v solncu. Vezi z znanimi koti zemlje ni bilo več; pred nama je zijala neznana praznina. Izmenoma sva sedela pri krmilu. Najprej je sedel Bennett. Vsaki dve minuti se je obrnil k meni, tako da sem mu lahko namignil z desno ali levo roko kurz, če nisva vozila v pravem pravcu. Vsake tri minute sem izmeril hitrost. Nепrestano sem menjal palčnike treh vrst, kakor sem pač potreboval. Za pisanje pa sem jih moral včasih celo sleči. Na samozaklopnih vratih mi je enkrat ozebel obraz in roka, tako da sem moral bolj paziti. Imela sva usnjate šleme, ki so pokrivali ves obraz. Od dveh solnčnih kompasov je visel eden na strehi v odprtini s sklopnimi vrati. Drugega sem uporabljal iz okna ven. Od časa do

časa sem meril tudi stanje solnca s sekstanti. Hvaležen sem danes, da je treba v mornariški službi mnogo, mnogo vedeti o morju in o takih stvareh in da mi je bil študij letalčevega pribora zelo ljub.

Preletela sva del površine, ki je še ni videlo oko smrtnika. Kakšen užitek, prvič in prvi gledati deviško pokrajino. V tistem trenutku sem bil odškodovan za vse prejšnje težkoče. Za migetajočim obzorjem je ležal najin cilj. Nova zemlja ali bolje novo morje se je razkazovalo v 25.000 štirjajskih kilometrih. Nekoč so se mi zdeli nizko ležeči oblaki kakor neodkrito gorovje. Usoda nama je bila mila — sijalo je solnce. Brez solnca ne bi mogla nič opraviti. Nekje na desni se je razprostiralo polje Nansenovih drznih dejanj; na levi Pearyjeva cesta. Primerjam solnčni kompas. Zapadni odklon magnetskega kompasa se je medtem podvojil. Na robu skladnega ledu je znašal le 11 stopinj. Eno uro pred tečajem sem opazil, da curlja olje iz krmilnega motorja. Bennett mi je potrdil in zapisal: »Motor bo odpovedal.« Predlagal je, da pristaneva. Ker se je že toliko raziskavanj ponesrečilo baš zaradi prestanka, sem mislil, da je boljše, če vztrajava. Rajši bi imel, da bi bila prisiljena pristati. Zdaj je bilo že vseeno, kje naj se to zgodi.

Ko sem sedel zopet pri krmilu, so bile moje oči kakor pribite in gledale le curljanje olja in na tlačni kazalec za olje. Če popusti, bo motor takoj prenehal delovati. To bi moglo biti v prvem sledečem trenutku. Toda cena zmage je vabila v neposredni bližini. Na povratek ni bilo mogoče misliti.

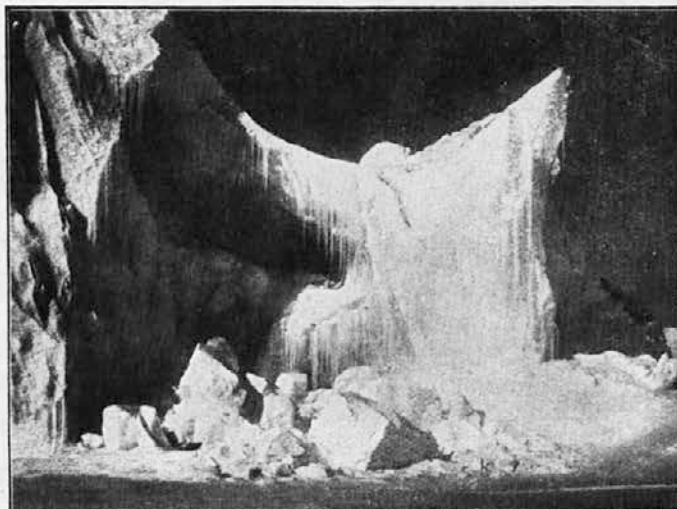
9. maja ob 9.02 uri po Greenwichu sva bila nad severnim tečajem. Sanje mojega življenja so se uresničile.

Obrnila sva se na desno, da v potrdilo izmeriva. In nato iz istega razloga na levo. Napravil sem par fotografskih posnetkov in orisal širok krog, da bi gotovo ujel severni pol. Pri tem sva v poletu par minut obkrožila zemljo. Izgubila sva en dan in ga takoj nato zopet pridobila.

Vse stoji tu na glavi. V ravni črti preko vrha tečaja letite najprej proti severu in takoj nato proti jugu. Na tečaju piha vsak veter proti severu; kamorkoli gledate, vse je jug. In v tej vrtavki sva morala najti pot k Spitzbergom, k temu majhnemu otoku, ki je ležal nekje južno od nas. Na dve važni vprašanji sva morala odgovoriti. Ali sva bila res tu, kjer sva mislila, da sva. Če nisva, bi zgrešila Spitzberge. In recimo: najin pravec je pravilen, koliko časa bo zdržal motor?

Letala sva okoli glave sveta in se klanjala duhu Pearyjevemu. Pod nama se je razprostiralo vedno zamrznjeno morje. Zobčasta ledena rebra so kazala robove njegovih mogočnih zlomljenih grud. Iz tega ste mogli sklepati, da se led premika daleč od vsake zemlje! Tu in tam je bilo videti voden žleb, ki je bil prevlečen z mladim ledom. V belini ostalega ledu ste tak zelenoder žleb mogli takoj opaziti.

Ob 9.15 uri sva krenila na Spitzberge. Zaradi luknjice v posodi za olje se nisva mogla vrniti preko Kapa Morris ješup. Ko sva dosegla svoj cilj, sva bila duševno in telesno utrujena. Šumenje motorjev naju je skoraj uspavalo. Pri krmilu mi je enkrat padla glava k prsim in večkrat sem moral zamenjati Bennetta zaradi zaspanosti. Veter je spre-

Na severnem tečaju

menil smer. Kmalu sva drvela s hitrostjo 160 km. Kako sva bila sama — dve pičici — v tej beli neskončnosti! Pazila sva, da zagledava Grey Point na Spitzbergih. Ko sva ta del zemlje opazila, sva vedela, da je bil najin pravec pravilen od vsega začetka.

In potem se je zgodil še en čudež. Motor je deloval neprestano, kar je skoraj neverjetno. Često nastane razpoka, če počí cev. Tu pa je odnehalo samo zakovica in padla iz luknjice. Ko pa je olje doseglo to luknjico, ni več curljalo iz nje. Olajšalo nam je, da ni bilo več treba meriti kurza. V višini 1200 metrov sva se bližala Kingsbayu. Prijetno je ležala pod nama vasica in še ljubkejša stara, dobra ladja »Chantier«. Bel dim vesele dobrodošlice se je valil iz nje. Še par sekund skoraj, in že so naju objemali vzradoščeni tovariši. Nesli so naju na rokah po drči, ki smo jo zgladili s takim naporom in ki se ji imamo toliko zahvaliti. Med prvimi, ki so naju pozdravili, sta bila Amundsen in Lincoln Ellersworth.

Imel sem v žepu severni tečaj, toda zgodovina raziskovalnih ekspedicij me je učila, da potrebuje moj uspeh znanstveno potrdilo. Po radiu sem sporočil, naj me čaka v New Yorku odposlanec mornariškega urada, ki sem mu pozneje izročil moje karte in račune. Odbor geografičnega društva je proučil moje zapiske in potrdil v obsežnem spisu, da sem v resnici preletel severni tečaj.

Sredstvo za barvanje rabljenih usnjatih predmetov. Do sedaj ni obstajalo nobeno pravo sredstvo za sveže prebarvanje obrabljenih usnjatih predmetov. Tako sredstvo pa končno obstoji, imenuje se »Vilbra«. V vsakem gospodinjstvu se dobe rabljeni, vendar še dobro ohranjeni barvni usnjati predmeti (damski čevlji, mape za spise, kovčegi, usnjate stolice i. dr.), katerih nočemo več rabiti, ker so obledeli in dobili madeže. Take predmete z znano dobro »Vilbra« barvo za usnje enostavno na novo prebarvamo in zopet imamo veselje z njimi.

**KAKOR SONCESKO ZGLAŽ
GRE·GLAŽTA SENERAZBIJE:
GLEJ·TAKO JEROJENBIL
JEZUS OD MARIJE**

PRIMOŽ TRUBAR

Miha Maleš: Slovenska Madona, po narodnih motivih, reprodukcija v več barvah, lepo božično in novoletno darilo

Božična zgodba

N. O.

»Svinec laže, svinec ne laže...«

Haha! Saj poznate našo družbo? Brez monopola in avtorskih predprav: Emila, igralca, ki sanjari o triumfih na inozemskih odrih. Jelko, ubogo in lepo gospo, ki sanjari o kavalirjih z obrbitimi lici in polnimi denarnicami, in mene, zabarantane pisuna, ki sanjari o romanih in prestavlja feljtone...

Kjer so trije, tam se pije, kjer so štirje, tam kvartá se... Če se zbere ta naša družba v kuhinji naše gospodinje poleti: spiritizira, jeseni: fantazira in sanjari, pozimi in še na sveti večer: spiritizira, fantazira, sanjari in vliva svinec. Zdaj vemo vse: koliko smo stari, kdaj smo se rodili in številko čevljev naše blagorodne gospé Jelke. Tega še ne vemo, ali svinec laže, ali ne laže.

»Mešaj, bratec, svinec, da se raztopi. Jaz ga ne bom vlivaj. Prvo mesto naši gospej — Hm, kako si rekla, svečic na božičnem drevesu da je premalo?«

»Zdaj bodo dogorele, daj mi še cigareto, ob zadnjem plamenčku si jo prižgem...«

Jaz mešam, kuham, cvrem in sanjarim.

Že včeraj sem vedel, da je noč sveti večer in da bo drugo leto ob tej uri — baš isto. Ustavi kolo življenja in skoči ti samo za vrat. Prižigaj svečice, dokler ti goré in ti ne poide zaloga.

»Gospa, začni!«

Zamaknjena je bila ves čas v rdeči žar žerjavice, zdaj ji je pogled skočil na stolpni svinec kakor živo srebro. Nemirno je in hoče uiti iz ponve. Gospa sanjari in zamaknjena — bogve kam vse pade svinec po kuhinji, mesto v mrzlo vodo.

»Ne veruj slabim znamenjem! Zdaj ti jaz to tolmačim. Veruj v življenje, v veselo pojedino, in v gladko rimo pesmi. Na tvoje zdravje, krasotica — zdaj naj vlije on, ki cvre. Znamenje naj pride od početka!«

»Še včeraj bi se ti smejala, danes se ti ne morem, sveti večer. Prižgi mi cigareto! Ležala bi rada na svoji lastni postelji, da se vsaj naspim. Rada živim. Rada spim, rada ležim z glavo proti stropu, nad mano kolobarji dima moje cigarete in motni svet, ki ga nosim v svoji glavi...!«

»Že sanjariš, draga. Toda ne ukaniš me. Glej ga, feljtonista: zavrel ti je celo ponev svinca — stoj, ne vlivaj še! Draga gospa, še to povej prej: Kam si se zamaknila? Zadnja svečica zapalila je drevo zeleno.«

»Ne mešetari, komedijant! Literat, vlivaj svinec! Jaz imam želja cel kup, za teboj sem jaz na vrsti!«

Vroč svinec zacvrči, če ga vržeš v mrzlo vodo. Grabim za njim in ga zgrabim.

»Željevi ni, smrti ni, denarja ni. Iz vsega svinca eno samo pero. Gosje pero, kurje pero?«

»Jaz ne tolmačim. Naj ti raztolmači gospa.«

»Vlij še enkrat!«

Vlijem še enkrat, vlijem tretjič, vlivam še naprej — eno in isto, gosje pero, kurje pero?

»Čestitam, literat — slava. Prva ti čestita gospa Jela.«

»Ne tolmačim, ne poznam sanjskih bukev in ne Koloanovega žegnja — to pa vem, draga gospa ima prav: ni gosje in ne kurje pero. To je lovorovo pero!«

Ko izgovori, mi stiska roko.

Jaz mešam, kuham, cvrem in sanjarim.

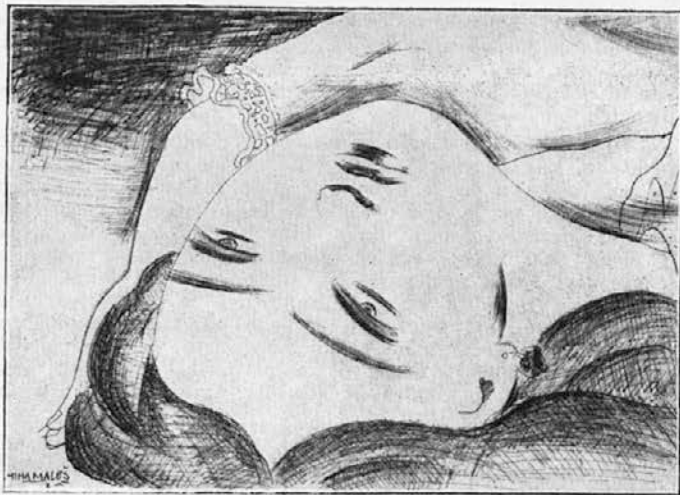
Gospa sanjari in šepeta z dimom svojih cigaret:

»Želim in rada bi imela: moža z denarjem, klavir in lepo spalnico. Ne smej se, komedijant. Mož z denarjem preskrbi ti — vse drugo je moja stvar.«

»Gospa — na vrsti si!«

Vlije gospa vroči svinec in še prej zapre oči. Sanjari, kakor vedno. V svinco je, kakor je želela —

»Bogme — Jela! Ta izrastek — baldahin. In pod njim dve ravni črti, na koncu prekrizani s tretjo: postelja. Gra-

tulant sem prvi — opravo za spalnico dobiš. Vlivaj še, vlivaj še!

Gospa vlija, jaz skoparim s svincom.

»Ali verujete svinco? Ti ne govori, saj vem, da se smejiš! Toda ti gospa? Zapri oči in govori iz tvojega sveta!«

»Jaz verujem, literat!«

Zunaj zvoni k polnočnici, jaz vlivam že dvajsetič: eno in isto — lovorovo pero!

* * *

Svinec laže — svinec ne laže!

Svet se je vrtel v enem letu, jaz sem ostal eden in isti. Gospe ne vidim več. Ne vem, če še sanjari in če še šepeta z dimom svojih cigaret? Za njega vem, da igra markije in bonvivante na naših odrih. O gospej sem čul, da so se ji odprla vrata velikega mesta na stečaj. Še prej: da je imela srečo in da je srečala bogatega kavalirja. Denar je tekel v potokih. Imela je spalnico z lepo posteljo. Na njej je lenuharila, sanjarila in fantazirala. Nenadna katastrofa: kavalir izgnan, dvakrat oženjen. Pohištva lepega žalostna usoda: obroka plačana le dva, lastnik vsega še vedno je prodajalec. Kakor sem že rekel: njej, gospej morala so se odpreti vrata velikega mesta na stečaj... Seveda: baldahin. In pod njim dve ravni črti, na koncu prekrizani s tretjo. Svinec laže, svinec ne laže.

Ne laže ne! Dvajsetkrat sem vtil eno in isto: lovorovo pero. Vse leto sem prestavljal nemške feljtone, ki jih nisem uignil vnovčiti. Zdaj sem napisal to božično zgodbo za lovorovo pero. Na sveti večer prejmem svoj prvi honorar.

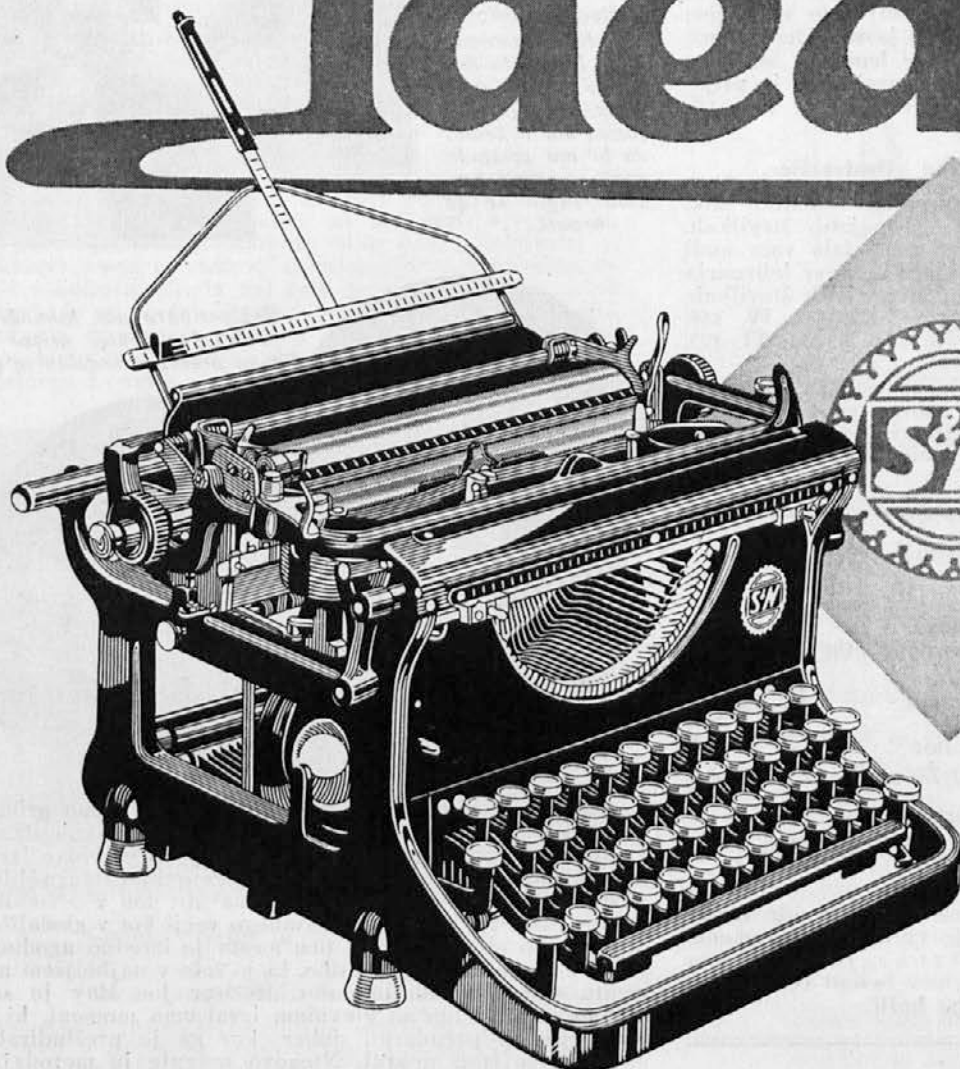

ANT. KRISPER

Ljubljana, Mestni trg 26

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih igrač, ročnih torbic, snežnih čevljev i. t. d.

Ideal

v kromnikljevi izvedbi!

Zahtevajte opis!

The Rex Co.

**Telefon
2268**

Ljubljana

**Gradišče
10**

Ustanovljeno 1906

„Ilustracija“

Naslovna slika na ovitku: Maksim Gaspari, Zimska slika (akvarel).

Današnja številka ima zaradi večjega števila inseratov 8 strani priloge in še naslovni list za ves letnik s kazalom (4 strani).

Vsem sotrudnikom, naročnikom in čitateljem se zahvaljujemo za sodelovanje in jih prosimo, naj nam v drugem letu ne odtegnejo svoje podpore. Kakor je razvidno iz priloženega letaka, bo »Ilustracija« še vse lepša in boljša v prihodnjem letu. Zato pa je treba več naročnikov in prijateljev. Agitirajte za »Ilustracijo« in pridobivajte ji novih naročnikov!

Statistika slik v prvem letniku »Ilustracije«.

Ob koncu letnika napravimo majhno statistiko slik, kar jih je bilo priobčenih v vseh dvanajstih številkah. (Pregled ostalega obilnega tekstnega materiala vam nudi kazalo.) »Ilustracija« je začela izhajati koncem februarja in je v dobi desetih mesecev izšla v dvanajstih številkah. Slik je prinesla v štev. I. 116, II. 116, III. 119, IV. 118, V. 131, VI. 141, VII. 135, VIII. 119, IX. 124, X. 107, XI. 125, XII. 123.

Skupno malo manj kot 1500 slik, ne všteti reklamnih slik. To je ogromen material, ki mora zadovoljiti naše naročnike. »Ilustracija« je res ilustracija v pravem pomenu besede, list, kakršnega Slovenci še nismo imeli in edini list te vrste v Jugoslaviji.

Rešitve ugank iz zadnjih števil »Ilustracije«

Konjiček.

Konjiček je sestavljen iz glavnega, v potezah poleg stoječega lika in iz temu podobnih v malih kvadratih:

Kdor zemlje pravi je sin,
ima pogum do bolečin —
zakaj, povej, si pa roien?!

O(ton) Ž(upančič, Zdravica)

Računska naloga.

$$1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 - 6 - 7 - 8 - 9 + 10 = 100.$$

Pratika.

Namesto števil dneva in meseca vzamemo odgovarajoče črke iz besed, ki jih pomenijo vremenska znamenja (4. in 3. iz grom = mo, 5. in 6. iz prvi krajec = kr, 3. in 12. iz veter = t, ker 12 črk sploh ni v besedi veter, itd.):
Mokri trojaki — tolst božič.

Film

Režiser
in igralci

Prizor, kako ga preizkušajo in kakšnega vidi publika v kinu

Foto: Ufa

Režiser Joe May in igralca Betty Amann in Gustav Fröhlich v ateljeju pri snemanju filma »Asfalt«

Kako nastojajo posamezni prizori filma v ateljeju

Režiser govori:

„Gusta! strasno!“
Ti jo ljubiš ta ljubezen ti je vse,
Betty, nekaj je med vama, kar ti brani,
da bi mu priznala svoja iskrena čustva.
Malo se še braniš...“

Režiser kaže uči, tolmači in preizkuša, dokler prizor ni tako precizno izdelan in usi

igralci uvežbani, da dá režiser znak fotografu pri aparatu, da začne vrteti

Obljubili smo že svojim naročnikom, da bomo prinesli serije slik, ki bodo objasnile ves potek nastajanja filma. Tu prinašamo novo serijo, ki kaže študij in pripravo igralcev za posamezne scene. Slike so vzete iz Ufina filma »Asfalt«, o katerem glej poročilo na str. 166 v 5. številki. Pomen režiserja v filmu je še mnogo večji kot v gledališču. Neposredno objašnjenje na licu mesta je izredno ugodnega pomena za dobro skupno sliko, ki jo šele v najboljšem momentu snimi filmski operater. Režiser Joe May je sam osebno pokazal obema glavnima igralcema moment, ki je po njegovem preudarku dober, ker ga je preštudiral z mesta, kjer stoji aparat. Njegovo mnenje je merodajno, ker mu ga diktira prostor, ki ga obsežejo kvadrature filmskega traka, in razpoloženje dotične scene same.

„Belly! Divje mu skoci za vrat! Gustav, zdaj si premagan, kolena ti klecnejo...!“

Novi filmi

Žena brez sramu. (Elitni kino Matica.)

Kadar se spravi ameriški film k tenu, da nam pokaže kič po vseh predpisih in zapovedih, tedaj tak film preseže vse, kar se v Evropi producira tako zvanih neumnih komadov, za precej klafter visoko. »Žena brez sramu«, dasi z božansko Greto Garbo, je taka božansko-idiotska tvorba ameriškega filmskega mozga in resnemu opazovalcu more biti samo žal igralskih materialov, kot je Greta Garbo, ki morajo upravljati svoje talente za take bornirane tekste. S stališča psihologije bi bilo zanimivo analizirati vse scene tega filma, ki je naravnost klasičen primer ameriškega filmskega šunda. Toda tej več kot lahki nalogi se ne maramo podvreči; žal nam je, kot rečeno, Grete Garbo, ki že nekam vidno pojema (drugih igralcev niti ne omenjamo, dasi obeta v začetku Fairbanks ml. več nego kesnjeje dá; izmed scen zgrabi in je »dobra« edino ona v bolnišnici — toda katera scena ni »dobra« in pretresljiva in žalostna, če se vrši v bolnišnici?); in žal nam je gledalcev, slovenskih in drugih, ki so ob tej idiotični produkciji »sočustvovali«. Najbrž jim je neznano dejstvo, da povprečna zreloba doraslega Američana ne seže niti do povprečne zrelobe šestnajstletnega Evropeca.

R. A.

Charles Morton in Nancy Drexelova

Štirje vragi. (Elitni kino Matica.)

Murnauova režija je tretji film »Štirih vragov« po Bangovi noveli v dvajsetih letih. Ali privlačuje fabula, ali je distanca desetih let od druge obdelave odločujoče terjala novega režiserja? Neznansko zanimiva bi bila primerjava vseh treh vprizoritev. Murnau ima svoje ime in dobro oceno. Prizor borbe starega klovna in lastnika cirkusa

Mary Duncanova, Bory Morton, Janet Gaynorjeva in Charles Morton v filmu »Štirje vragi«

prvo vrsten. V kot stisnjeni štirje otroci in borba teh dveh mož: ozki kvadrat filmske perspektive razširjen iz preozke prostorne dimenzije. Na otrocih se rišejo divje sence borečih se mož, ki se bijeta nekje neposredno pred igralci.

Nobena krema ne more spremeniti Vaše kože

TODA NEGA NA ZNANSTVENI PODSTAVI — ki spodbuja obtok krvi po ožilju in obnovi delovanje znojnic — bo ohranila Vašo kožo naravno čisto, odporno in mehko. To je podstava metode Elizabete Arden. Ravnajte vsako jutro in večer točno po predpisih Elizabete Arden in uporabljajte *čistilno kremo Venetian, jačilo kože Ardena, specialni astringent in pomarančno kožno hranivo*. Ti preparati zadostujejo vsem potrebam kože.

Elizabete Arden

Venetian-preparati se dobe v

DROGERIJI

ADRIJA

Mr. ph. S. BORČIČ

L J U B L J A N A

Šelenburgova 1

nevidna, a vidna v grozotnih sencah. Zamerim režiserju »happy end«. Chaplin se more takemu očitku brižno izogniti, ker more riskirati vse s svojo groteskno-tragično osebo. Vse, kar diši po sreči, se dogaja izven njega. Murnau je klonil in to je slabo.

J. T.

Šport v preteklem letu

Preteklo leto našemu slovenskemu športu v splošnem ni prineslo uspehov, pač pa nasprotno, opaziti je v gotovih panogah nazadovanje. Omenili bomo predvsem panogo, v kateri smo napredovali. To je plavalni šport. V naši domovini, ki je bogata na vodah, do letos nismo imeli kopalnice, v katerih bi bil našim športnikom omogočen sistematičen trening, ki je za uspešen razvoj absolutno potreben. Dosedaj so naši plavači trenirali predvsem v Ljubljani. In vsako leto, ko so prišli v formo po parmesečnem treningu, je bila sezona zaključena. In tako je šlo leto za letom, prednjačili pa so v tej panogi športa zato le obmorski klubi. Letos so razni športni mecene omogočili, da smo dobili v Ljubljani prvovrstno športno kopalnico. S. K. Ilirija je z zgraditvijo tega kopalnice omogočila tej lepi panogi športa uspešen razvoj. Zgradilo se bo tudi zimsko kopalnico. V tem kopalnici so se letos vršile prvič v Ljubljani tekme za državno plavalno in skakalno prvenstvo. Že letos so bili na tem prvenstvu doseženi rezultati, ki so za naš slovenski plavalni šport nad vse častni. V bodočnost lahko gledamo z vso samozavestjo.

S panoge, ki ima nad vse pozitivno bilanco, bi prišli takoj na ponogo, ki je skoro docela zaspala. To je hazena. Pred leti so bile hazenske prireditve toli popularne, da je prisostvovalo raznim tekmam vedno po par stotin gledalcev. V preteklem letu pa razen par prvenstvenih tekem nismo imeli ne ene večje prireditve, običajne reprezentančne prireditve so pa docela izostale. Če je bilo teh neuspehov krivo vodstvo, se bo videlo kmalu. Zveza je imela do sedaj sedež v Ljubljani. Prenešen je pa v Zagreb.

Najpopularnejši šport je gotovo nogomet. Zalibog tudi tu ni napredka. Merilo sposobnosti v tej panogi so predvsem mednarodne tekme. Teh letos v Sloveniji ni bilo. Kajti k mednarodnim tekmam v pravem pomenu besede ne moremo šteti srečanj s klubi s Koroške. V tem pogledu je odpovedal podvezni prvak. Njegova je bila prva dolžnost, da bi priredil vsaj par mednarodnih tekem. Izpadel je tudi v izločilnih tekmah za državno prvenstvo. Tudi z Ilirijo ni dosti boljše. Razen že omenjenih tekem s koroškimi klubi tudi ona ni priredila nobenih večjih tekem. Delno opravičilo bi bilo dejstvo, da je pri nas zanimanje za nogomet padlo. Ne bomo se bavili z vzroki, v bodoče želimo le skupnega delovanja vodečih klubov in zanimanje se bo dvignilo. Potreben je pravi nogomet v športnem smislu in tega si občinstvo želi. Vodeči klubi Maribora so praznovali 10 letnico obstoja. Te proslave so bile zvezane z lepimi klubskimi turnirji. Ravno tako so praznovali svoj 10 letni jubilej popularni šiškarji »Hermese«.

Tudi je bilo letošnje leto jubilejno za našo vrhovno instanco J. N. S. Edino ta vrhovna instanca je s svojim reprezentančnim moštvom dosegla letos uspehe, kakor dosedaj še ne. Zmage v Bukarešti, Parizu, lepi uspehi proti Čehom so vsekakor pomembni.

Tako kot J. N. S. je imel tudi Z. N. P. svojo proslavo, ki je radi podveznih reprezentančnih tekem končala uspešno. Imeli smo priliko videti našo nogometno elito v medsebojnem boju.

Kar se tiče mednarodnih tekem klubov po državi, tudi ostali klubi niso imeli posebnih prireditev. Par gostovanj dunajskih klubov v Belgradu in Zagrebu v zgodnji spomladi. Tu bi omenili, da je eden izmed vzrokov, da ni mednarodnih tekem, v slabem sistemu prvenstvenega tekmovanja. Za prihodnje leto utegne biti izdelan nov načrt, ki bo dal zanimiveje domače tekme in potrebne termine za mednarodne prireditve.

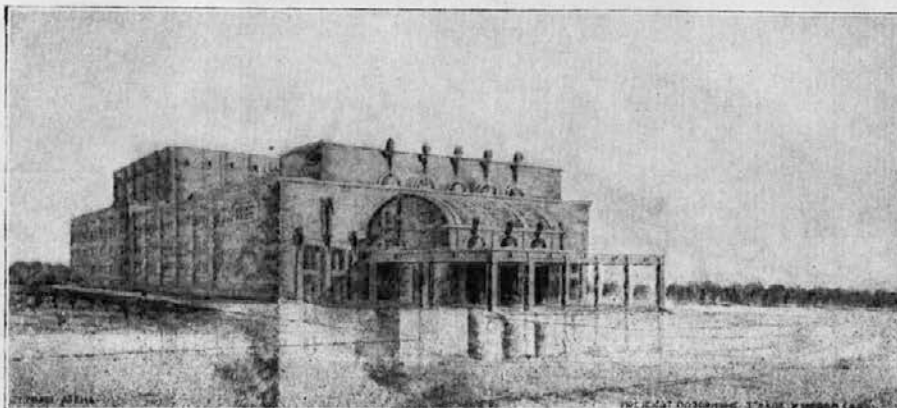
Lahka atletika, ki je tudi radi klubske rivalitete precej nazadovala, je v preteklem letu malo napredovala. Prirejena so bila celo mednarodna tekmovanja. Omenili bi balkanske igre, ki naši lahki atletiki niso prinesle posebnih uspehov. Letošnji neuspeh bo pa gotovo šola za prihodnje igre.

Precejšen uspeh je tudi v smučarstvu. Naši smučarji so se letos z uspehom uveljavljali tudi v inozemstvu.

Razen par izjem naš šport ni napredoval. Ta konstatacija je nujno potrebna. Kako odpraviti te nedostatke, o tem mora razmišljati vodstvo vsega športa.

Arh. ing. S. Rohrman. Projekt za zgradbo gledališča v Novem Sadu

Kosta Strainić je ta projekt v „Letopisu Matice Srpske“ v zvezi s še enim projektom drugega arhitekta na toplejši priporočil za moderno gledališko zgradbo. Njegove besede so: „Ljubljana s Plečnikom in njegovimi dijaki je danes najpomembnejša v arhitekturi naše države.“

Ivan Čargo: Operni pevec Julij Betello

Noč ob oknu

Tine Debeljak

(Kraków.)

Skozi temò bi rad preletel dalje,
kakor tudi naju ločijo;
sva razmaknjena bregova
morij, ki se ne točijo;
sem pod nebom, ki tako blede sveti
z zvezdami, kot da ne znajo goreti...

Draga, to mrzlo pokrajino
preblisni z lepo mislijo name!
Ob oknu gledam v mrtvi čas;
o, kdaj se od juga nebo vname,
kdaj brezvetrovje preletiš
za toplo srečanje najino?

Ta hip: ni skozi dušo šla
kot blisk tvoja misel žalostna?
Saj je, kot da je strnila bregova,
kot da so zvezde zagorele znova
in — o! — pod najlepšo onkraj neba —
saj tam si ti, moja deklica:

v postelji si sklenila roki in moliš...

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

V LJUBLJANI

DUNAJSKA CESTA 17

Ustanovljena l. 1900

SPREJEMA:

V POŽARNEM ODDELKU: Zavarovanje vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in eksploziji svetilnega plina; cerkvene zvonove proti razpoki; steklo in zrcala proti razbitju.

V ŽIVLJENSKEM ODDELKU: Zavarovanje na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanje na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

CENIKI IN POJASNILA Z OBRATNO POŠTO BREZPLAČNO

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

NAJLEPŠE IN NAJBOLJ MODERNO UREJENO ZDRAVILIŠČE KRALJEVINE

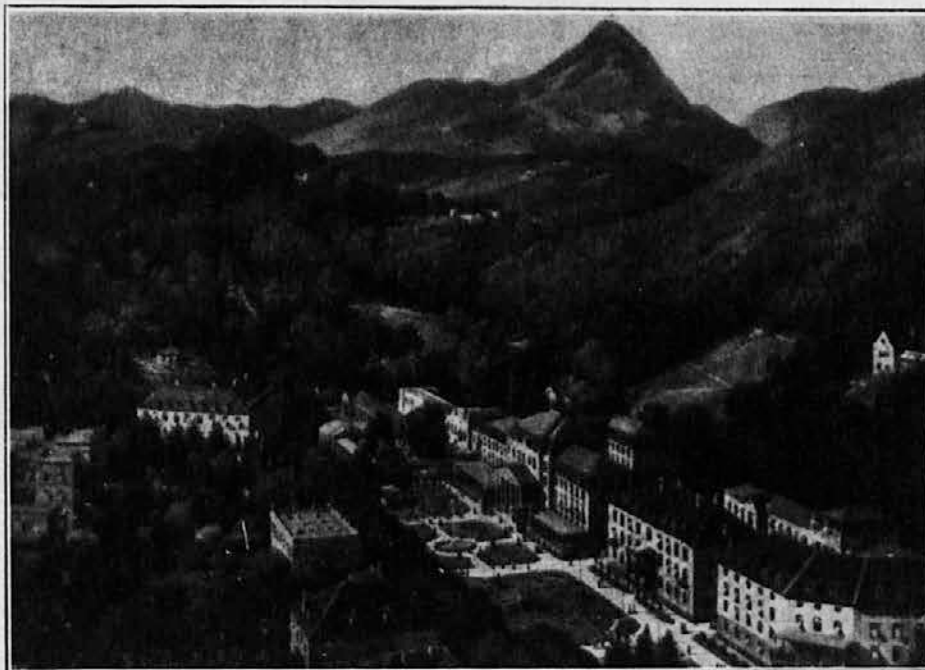
Svetovno
znani
zdravilni
vrelci:

„TEMPEL“
„STYRIA“
„DONAT“

Zdravljenje
vseh
želodčnih in
črevesnih
bolezni,
bolezni srca,
ledvic in jeter

Sezona:

OD 1. MAJA
DO 30. SEP-
TEMBRA

Koncertira
vojaška godba

Največja
udobnost

Na železnici
znatni popusti

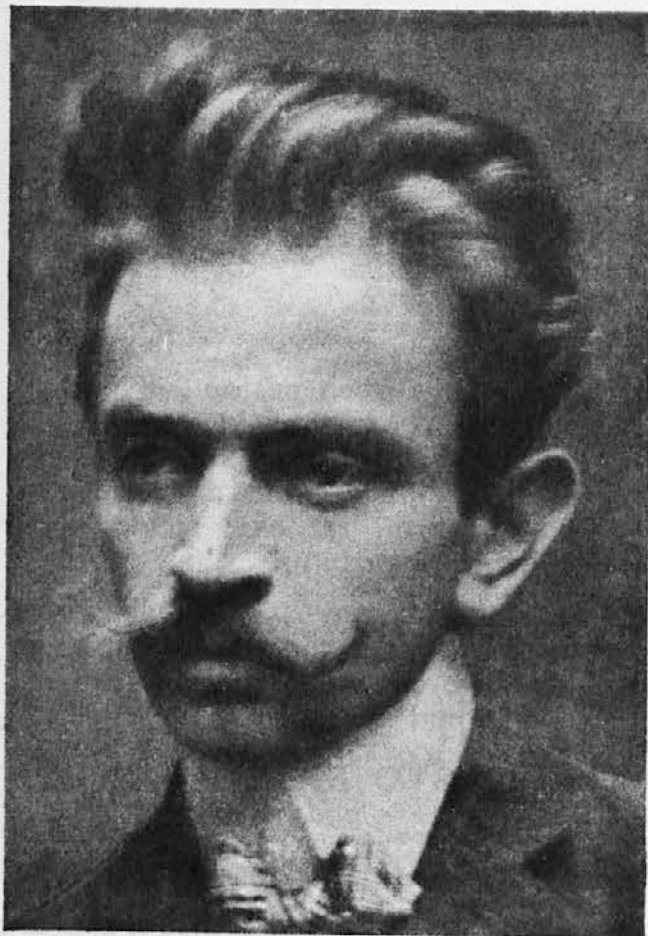
Ugodne zveze

Razpošiljanje
mineralne
vode

Zahtevajte
prospekte

Ravnateljstvo
zdravilišča
Rogaška
Slatina

Najlepše darilo — slovenska knjiga

Ivan Cankar, fotografija iz l. 1906.

Foto in klišé last Fr. Vesela. Vse pravice pridržane

Ivan Cankar: Zbrani spisi

V monumentalni izdaji zbranih spisov Ivana Cankarja, ki jih izdaja »Nova založba« v Ljubljani in ureja dr. Izidor Cankar, je izšel letos 9. zvezek, ki prinaša sledeče spise velikega pisatelja: »V mesečini«, »Martin Kačur«, »Nina« in dozdej nenatisnjeni potopis »Iz Ottakringa v Oberhollabrunn«. Nobeno darilo za Božič ali Novo leto ni primernejše kot to, da si omislite vse zvezke Cankarjevih del. Na razpolago so štiri izdaje: broširana 68, polplatno 80, platno 86, polusnje 110 Din, pri založnici ali v drugih knjigarnah. O Cankarjevih spisih bomo še obširno poročali na tem mestu. — Ponatiskujemo odlomek klasične Cankarjeve proze iz potopisa »Iz Ottakringa v Oberhollabrunn«:

»Vesela bodi, Anka! Kaj nama je za eno uro, kaj za dve — saj nama še za eno leto ni! Da se le nekoč vrata odpro iz te puste brezkončnosti, kjer bi človek še sam svojo dušo izgubil! Ali kdo ve, če ni tudi v teh krajih globoko pod zemljo zakopana pesem, ki je ne slišiva, pa bi jo morda začula; žalostno, vzdihujoče iz brezdanih globočin, če bi hodila tod prav sama, roko v roki, ter bi ustavila sapo svojih ust in svojih misli. Vsako drevo kraj poti poje svojo pesem, vsaka nebogljena bilka tam, še vsak kamen jo poje. Potrto srce poslušaj edinole svojo bolečino, še glorijske angelske bi ne slišalo. Veselo pogledjva, pa nama še kamen zapoje, nama še smrt zagode!«

Obzorje, razmakni se, nebo, razpni se! — Ravna cesarska cesta se je zasvetila pred nami; konja sta udarila s kopiti, zaprhala sta, da so brizgnile bele pene, voznik ju je narahlo pogladil po bokih in spustila sta se v dir. Bel pas se je zablislil v daljavi, visoko nad poljem. Voznik je švrknil z bičem.

»Tam homo, hvala Bogu!«

»Kaj je tam že Oberhollabrunn?«

»Saj je čas!«

Konja sta pohitela kakor vzdramljena in napojena, da se je izvila rahla sapa celo iz tega zgoščenega, žveplena vzduha ter hladila trda lica. Iz belega pasu nad poljem so se luščile visoke bele hiše.

»Zares je čas!« je pokazal voznik z bičem proti nebu.

»Še pol ure, pa bo sodnji dan.«

Ni žgalo solnce, jekleni oblaki so žgali, prenasičeni, do nasilnega izbruha napeti.

»Kje pa ustavim?«

»Kjerkoli!«

»Jaz sem mislil... Počemu pa se peljete v Oberhollabrunn?«

»Kar tako!«

Jezen je udaril po konjih.

»Za prazen nič to... premetavanje! Napil bi se človek lahko tudi v Stockeravi, ali pa kar na Dunaju!«

Pogledal sem Anko, strah se mi je zganil v srcu.

»Ali tudi ti tako misliš, Anka? To je žalostna in pregrešna misel. Reci, da veš, počemu da se peljeva v Oberhollabrunn!«

Nasmehnila se je. Ta smehljaj vročih ustnic je rekel:

»Saj sem vedela že od začetka... še preden si povedal, kam da se popeljeva.«

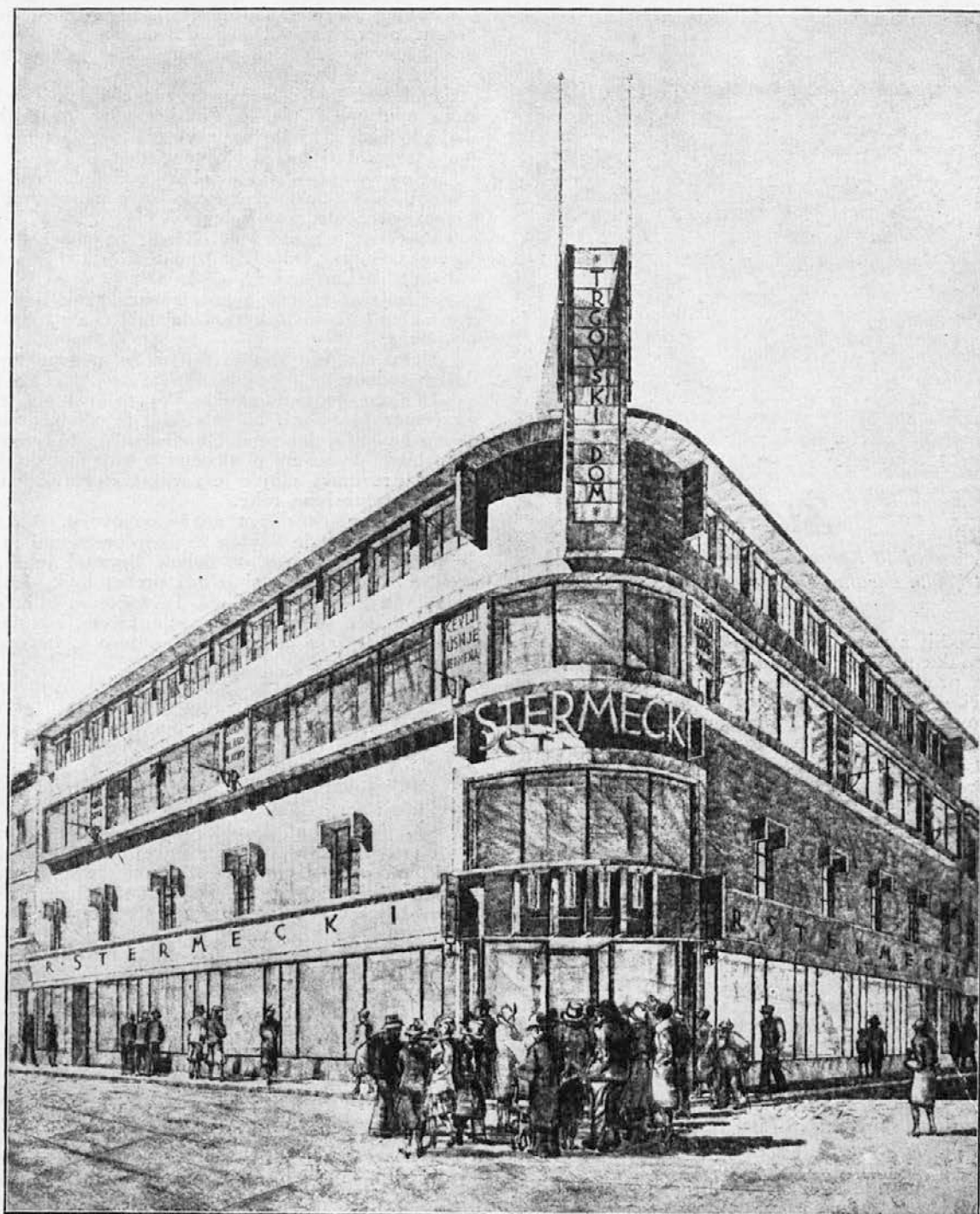
»Tako je, duša! Nekje na svetu mora biti sreča tudi za naju, mora biti poslano tudi najini ljubezni! Kjerkoli... Zakaj ne v Oberhollabrunnu? Iščiva, ne odnehajva! Mir bi bil obup... in obup bi bil greh zoper božjo milost! Ni res, da bi bilo vseeno, kje da se človek napije, kakor je rekel nevednež... živali je vseeno, človeku ne! Ti pa, če stojiš v dolini, glej v hrib, če stojiš na hribu, glej na goro, če stojiš na gori, glej v nebo! Nekje je najvišja višava... in če bi je ne bilo, bodi v tvojem srcu koprnenje do nje!«

Fr. S. Finžgar: Zbrani spisi

»Nova založba« v Ljubljani izdaja obenem s Cankarjevimi spisi tudi »Zbrane spise« F. S. Finžgarja, ki bodo izšli v dvanajstih zvezkih. Za božič je izšel VII. zvezek z zbranimi črticami, ki so bile dozdej raztresene po »Domu in svetu« in drugih revijah: »Moja duša vasuje...«, spomini na umrle: Lampeta, Prelesnika in Kreka, znana lovska črtica »Na petelina« in druge. O zbranih spisih Finžgarjevih bomo obširno poročali o prvi priliki. Danes le opozorimo na novi zvezek, ki je primerno in okusno darilo. Cena broš. 40, polplatno 50, platno z orig. Plečnikovimi platnicami 55 Din v vseh knjigarnah.

M. Gaspari: Pisatelj in župnik F. S. Finžgar (karikatura)

V letu 1905., v hudih narodnih bojih, je prevzel mlad ali podjeten in delaven trgovec g. Stermecki zapuščen trgovinski prostor v Celju, v katerem je več prednikov eden za drugim bankerotiralo. S solidnim delom in modernim vodstvom je dvignil g. Stermecki svojo majhno trgovino, v kateri sta bili v početku zaposleni samo dve osebi, vedno višje in višje, prezidaval, dozidaval, vpeljeval vedno nove predmete in oddelke, tako da je nastala ena najmodernejših, z vsem komfortom (dvigalo na električni pogon, centralna kurjava itd.) urejena trgovska hiša cele Jugoslavije, ki se jih največ najde v mestih zapadnih držav. Vsi prostori trinadstropne hiše — okoli 1600 m² — so natrpano polni z raznim blagom. Tu se lahko obleče od pet do glave vsaka gospa, gospod ali otrok (manufaktura, konfekcija, klobuki, čevlji, crilo), ravnokotno dobi tudi vsak športnik vse potrebne predmete, kuharice kuhinjske potrebščine in gospodinje, hoteli in razni instituti pa vso sobno in posteljno opremo. Tudi na godbenike se ni pozabilo, kajti tvrdka Stermecki vodi vse vrste godbenih instrumentov, od ustnih harmonik, tamburic in vijolin do najfinejših gramofonov. Razen tega vodi Trgovski dom Stermecki vse vrste kozmetične, nožarske, galanterijske,

torbarske in jeklene robe, otroške igrače kakor tudi ure in vse vrste zlatnine in srebrnine. Ime te tvrdke je danes poznano po vsej Jugoslaviji, kajti zavoji, kartoni, ceniki in vzorci se najdejo po vseh mestih in vaseh cele naše države. Veletrgovina R. Stermecki obhaja leta 1930. 25 letnico svojega obstoja in lastnik g. Rudolf Stermecki pa štiridesetletnico, kar je vstopil v trgovski stan. Končno je še omeniti, da tvrdka Stermecki mnogo predmetov sama izdeluje deloma v lastni delavnici in deloma v celjski okolici, ter ima v ta namen moderno urejeno šivalnico za konfekcijo in perilo z raznimi specialnimi stroji in daje danes čez 100. ljudem krasen zaslužek.

Zelo zanimiv je moderno tiskan cenik, katerega izdaja tvrdka Stermecki v taki ogromni nakladi, da se rabi zanj letno čez 4 vagoni (40.000 kg) papirja. Ravnokotno se razpošiljajo skozi celo leto krasno izdelani vzorci v taki množini, da se mora razrezati za iste letno po več tisoč metrov sukna, volnenga blaga, svile, platna in druge manufakture. Ta interesanten cenik in krasne vzorčne knjige se pošljejo na zahtevo vsakomur zastoj in poštine prosto na dom.

Žid

Julij Kaden-Bandrowski

S pisateljevim dovoljenjem prevedel France Vodnik

Ilustriral Leon Kavčič

Židi so hodili z nami še v ljudsko šolo, ostajali pa so včasih pri pouku našega veronauka, pri čemer so bili lepo oblečeni, na primer naš Deyches. Deyches je prinašal izborne kolačke s sladkimi nadevami, morda židovskimi, vendar prvovrstnimi. Na počitnice je hodil — vedno je pravil, da »sam« hodi — na morje.

Dasi ko torej bili Židi — je vendar izgledalo, kakor bi ne bili.

Resnične Žide sem spoznal šele na gimnaziji. Bilo jih je v našem razredu med tri in štiridesetimi učenci kar dvanajst. V drugem B razredu. Kolikorkrat sem si predočil, da so pač Židi — jih vem od vsem, nas vse poznal — saj je nekoč vprašal, zakaj ne? Odvrnil sem mu na kratko, da zato — ker je že tako.

»Ampak zakaj?«

»Zato, ker mi je tako všeč.«

Prav v onem času sem se zelo poslabšal v matematiki in latinščini. Moja mati se je takrat peljala (kajti takrat smo imeli kočijo) skupaj z menoj k našemu gimnazijskemu ravnatelju, ki je vedel o vsem, nas vse poznal — saj je vendar neprestano hodil po celem poslopju v tihih, klobučevinastih copatih.

Ravnatelj me je prijel za podbradek, govoril je sploh zelo prijazno in je priporočil mami nekaj inštruktorjev iz razreda mojega starejšega brata. Med le-te je bil vstet tudi neki Sontag.

Z enim »n«, zelo sposoben, — ampak Žid.

Mama, ki je nabrala ustnice v usmiljen izraz, je hotela predvsem vedeti, kateri izmed fantov je najbednejši. »Kateri je,« tako se je izrazila, »v najtežjem materialnem položaju.«

»Ako bi radi vedeli to, gospa,« je razodel gospod ravnatelj, »tedaj je najbednejši brez dvoma Sontag.«

Sontag je bil sin starega kamižolarja, nedvomno tudi Žida, ki pa je bil že skoraj popolnoma slep.

»Zdi se, da ti ljudje nimajo tako rekoč niti kje stanovati in prav sin vzdržuje tu in tam svoje roditelje.«

»Ako je tako, gospod ravnatelj,« je rekla moja mati, »naj bo morda kar ta Sontag.«

Prav dobro se spominjam, kako je bila oblečena ta dan. Imela je pikčasto obleko, katere prednja stran je bila iz vijoličaste svile, z na čelo odvitno kopreno. V rokah je držala šopek alpskih vijolic.

Ničesar nisem rekel, šele ko sva se usedla v kočijo, sem siknil skozi zobe eno samo besedo:

»Prha.«

»Kaj praviš?« se je mati nagnila k meni. »Kaj si rekel?«

»Nič,« sem zamrmral.

Drugega dne popoldne je prišel Sontag k uri. Čeprav je bil njegov oče krojač, ne mizar, se mi je zdelo, da moj inštruktor diši po mizarskem kleju. Po mizarsko-židovskem kleju, to se pravi, še hujšim in neznosnejšim kot sicer.

Sontag je imel nad plavimi, rdeče obrobljenimi očmi zrastle obrvi. Zapazil sem, da se mu, ko govori, v ustih nekaj nabira, nekaj se mu v njih sprijema in lepi.

Zelo neznosna stvar.

Oblečen je bil nadvse ubožno, — vse je bilo postarano, oguljeno in zašito. Čudil sem se, da toliko zločinov in hudodelstev, ki jih napravi kak narod, temu narodu ne more zagotoviti niti dostojne obleke.

»Gotovo nosiš kamižolko pod plaščem?« sem se spomnil, hoteč na ta način opozoriti Sontaga na bedni stan njegovega očeta, kamižolarja.

»Seveda jo nosim,« je odvrnil Sontag, »veliko gorkeje je v kamižolki.« Odpel je granatovo bluzo in pokazal staro vatirano »barhantovko«. — »In ti?«

»Jaz je ne nosim,« sem odgovoril zaničljivo, obenem pa sem sklenil, da za takega Žida nalašč ne bom ničesar razumel.

Držal sem obljubo na tej uri in na mnogih drugih več dolgih tednov.

Učil me je matematike. Pojasnjeval mi je na vsem, na čemer je mogel: na jabolkah, češpljah, orchilih. Žile so se mu napenjale na sencih, a rdeče trepalnice so mu migale tako hitro, da so mu pred očmi gotovo morale delati veter.

»Ali razumeš zdaj?« je vprašal, stegnivši k meni trepetajoče, premražene roke.

»Ne razumem,« sem mirno odgovoril.

Sčasoma me je Sontag že malo prepoznal in postopoma je jel »odkrivati«, da se delam. Spoznal je to iz mojega pogleda. Takrat sem si izbral precej točk, da bi mu gledajoč vanje, ne pokazal oči. Te točke so bile: slika Julija Kossaka¹, šop planink nad naslanjačem, kovinasto kolesce noge pri klavirju in črna pika, katero imam od rojstva na zapestju leve roke.

Nenadoma mi jo je Sontag pokril s svojo roko.

»Ne dotikaj se me!« sem zaklical razdraženo.

Uprl je vame začuden pogled in zrla sva dolgo z odprtimi očmi drug na drugega, naposled sem mu brezobzirno povedal naravnost pod nos:

»Moji tovariši govore, da imam prho za inštruktorja.«

»Tvoji tovariši so neumni.«

»So pa neumni, ampak dalje — ne razumem.«

Neredko je prihajal moj starejši brat, sošolec Sontagov, in sta mi razlagala skupaj. Brat me je lepo prosil, naj se potrudim, da bi razumel, kajti Sontag ima razen mene še razne druge ure. Kdaj bo vendar prišel domov in se začel učiti zase?

Saj prav za to mi je šlo, da bi ne imel časa za lastno učenje, da bi postal neumen in bi tudi sam ničesar ne razumel!

Ko je prišlo do sestavljanja trikotnikov, so se Sontagove muke podvojile, ako ne celo potrojile. Nisem razumel ničesar od začetka do konca. Zvečerilo se je že, učila sva se že pri luči, jaz, seveda sem se le delal — nisem zinil niti za zob.

Sontag se je nekako tako usedel, da mi je mogel gledati naravnost v oči —, a nato obenem naravnost v zvezek. Naravnost v oči —, a nato spet obenem naravnost v zvezek. In tako od črke do črke, od kota do kota, od površine do površine — tedaj sem se nenadoma zasmejal, prijel me je za roke in zakričal:

»Zdaj vidim, da razumeš! Razumeš!«

Razumel sem, toda v meni je divjal tako silen srd, da sem ga, ne da bi še kaj mislil, udaril v obraz.

Prijel me je za roke, vrgla sva se na divan. Stiskal me je v zapestjih z vso močjo, kar so je imeli njegovi suhi, mrzli prsti in kriveč bolešno obraz, je ihtel. Jaz tudi — nos v nos nasproti njemu.

Mlela sva nerazumljive besede, mokre od solz, ležeč tako, dokler ni naglo vstopil moj oče v kožuho, še ves zasnežen.

Prav dobro se spominjam prvih njegovih besed:

»Kaj pa je zopet?«

Nato so se odprla vrata jedilnice in naglo je vstopila mati. Sontag in jaz sva stala na sredi divana.

Kakor da Sontaga sploh ni v sobi, je oče takoj vprašal mene:

»Zakaj jokaš?«

»Ker sem ga udaril v obraz.«

»O,« je rekel moj oče, »to je imenitno.« Prižgal je cigareto in dodal:

¹ Poljski slikar.

»A zakaj?«

Nisem odgovoril.

»Torej kako je bilo?« je tedaj vprašal Sontaga.

Nisem mogel več vzdržati, zato sem zavpil:

»Udaril sem ga v obraz, — ker sem doumel!«

Oče se je usedel v naslanjač, pritegnil Sontaga narahlo k sebi, položil roko na njegovo ramo in izpregovoril nekaj besed, ampak takih, da se mi do danes od njih noži obračajo v prsih. Rekel je, da oče Sontagov ljubi svojega sina prav tako, kakor moj oče ljubi mene. Da mati Sontagova, gotovo stara Židovka, ljubi svojega sina, kakor moja mati mene. Da če bi stari kamižolar zbolel, bi njegov sin Sontag radi tega trpel prav tako, kakor jaz radi bolezni svojega očeta.

»Starši in otroci, — ničesar drugega ni na svetu, samo to.«

Trikrat je ponovil: »Samo to. Samo to. Samo to.«

Nato je moj oče, ki je naju brata — svoja sinova — tako redko poljuboval, objel Sontaga okrog vratu, ga poljubil na čelo in, obrnivši se k meni, rekel:

»Za take stvari ni vredno, da bi kaznoval — mogoče je le sočuvstvovati: Nič več.«

Z očmi, polnimi solz, sem stekel iz salona v kuhinjo, nato, čeprav je to bilo pozimi, kar na podstrešje. Tam me je našla mati in me odvedla doli.

Šla sva še istega dne do cvetličarne, nato pa sva se peljala do starih Sontagovih.

»Sam poneseš,« mi je rekla mati med vrati starega, temnega poslopja. »To je vendar prav za prav le tvoja reč.«

Stekel sem gori, dišalo je tam po čebuli in česnju, končno sem se pritrkal do vrat, ki jih je odprl star, osivel Žid.

»To je od moje matere za gospo Sontagovo,« sem zaklical na pragu in položivši naše bele rože v neposredno bližino likalnika na dolgi krojaški mizi, sem zbežal.

Grafološki kofiček

Odgovori na vprašanja

»I. V. Dubrovnik«. Oseba polaga obilo važnosti navidez v družabnem življenju in se nekako instinktivno boji dati svojim čustvom naravnega izraza. Kljub temu je čut samozavesti dobro razvit; očitno ima oseba sama pred seboj precej respekta in tudi zaupa vase. Izvrstno se zna prilagoditi okolici, ker je obdarjena z razvitim logičnim mišljenjem, in ker razpolaga s precej širokim duševnim horizontom. Ima v značaju tudi nekaj diplomatičnih potez. Odkrita ni posebno, le s težavo zaupa svoje intimne misli okolici. Ima v sebi nekaj refleksivnega naturela. Miselno živi rajši

*sam sebe temeljito
dotjerati do Parisea*

v preteklosti, kot pa v sedanosti. Fantazija je zelo plastična in bujna, polna življenja in barvitosti. Oseba je širokogrudna natura, mehkega značaja, ki pa ne preide nikoli v slabost in preveliko popustljivost. V ostalem ljubi komfortno in komodno življenje. Praktično in realno usmerjena natura, ima predvsem smisla za tehnično plat življenja. Ima precej vitalne sile, duševno je zelo okretna in tudi podjetna, vendar pa se v življenju preveč ustavlja pri detajlih. V splošnem precej konservativna natura, dobro nabražena, polna duhovitosti in iznajdljivosti.

»Konrad«. Živahna natura, močno sprejemljiva za zunanje vtise; se da spraviti kaj hitro iz duševnega ravnotežja, ker ji primanjkuje prave ustaljenosti in odpornosti. Vendar ima dovolj duševnih energij na razpolago za uspešen življenjski boj. Vse nastale motnje v tem oziru so le prehodnega značaja. Kot ljubi oseba po eni strani duševno sproščenost in svoboden razmah notranjih sil, kar se podrobneje razvidi iz prevladujoče, čustvenosti, družabnosti, duševne prilagodljivosti in proznosti, a tudi delne nestalnosti in nemirnega stremljenja, tako se po drugi strani zopet opaža,

*skico mojega značaja
priobčiti v vaši reviji*

da se oseba v precejšnji meri bavi tudi sama s seboj, ker je precej občutljiva in hitro zamerljiva. Je predvsem »lirično« navdahnjena in obdarjena s pretežno idealnim stremljenjem. Oseba je v udejstvovanju precej mnogostranska, ljubi spremembo in uživa nad novimi vtisi. Ume naglo in zvezno misliti, vendar ji dostikrat primanjkuje potrebne zbranosti, da bi se z vsem bistvom izčrpno posvetila kaki stvari.

Pripomba uredništva: Kdor želi grafološko skico značaja kake osebe, naj vpošlje približno 10 s črnilom pisanih vrstic njene pisave (navesti treba tudi spol in starost) na uredništvo naše revije pod naslovom »Grafološki kofiček«. Obenem naj priloži pismu 20 Din za delo in stroške. Pisma se rešujejo strogo diskretno in zelo vestno. Analize vposlanih pisav se priobčijo v tem kofičku le na izrecno željo. Naš grafolog izdeluje tudi detajlne analize pisav in je bralcem te revije na razpolago za vse tozadevne informacije in vprašanja.

Bubi glava.

»Poslušaj, Malči,« pravi dr. Gos. »ako mi prineseš koder las z bubi-glave tvoje sestre, dobiš pet dinarjev.«

»Gospod doktor,« odgovori Malči, »kar dajte mi jih, pa vam prinesem celo bubi-glavo. Saj leži vsak večer na toaletni mizici.«

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna krema s poprovo meto **Chlorodont** napravi zobe bleščeče bele in odstranjuje zobni kamen. Najbolje je, če vporabljate Chlorodont-specijalno ščetko za zobe, ki omogočuje čiščenje in beljenje zoba tudi na stranicah. Prepričajte se najprej z nakupom ene tube po Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—; Chlorodont zobna ščetka Din. 20.—. Zahtevajte **samo pristi** Chlorodont ter zavračajte vsak nadomestek. Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvornice Zlatorog, oddelek Chlorodont, Maribor.

115

Spiritizem na Notranjskem

Dr. Vladimir Bartol

(Predaval v ljubljanskem radiu.)

Psihoanalitična pojasnitev zagonetnega slučaja.

Eno izmed perečih vprašanj sodobnosti je: Kaj je resnice na spiritizmu in njegovih pojavih? — Ali je zveza z onstranstvom mogoča ali ne? Ali vladajo svetu poleg znanih fizikalnih zakonitosti prostora in časa še druge, doslej neznane? Ali je prenos misli in volje na velike daljave mogoč? — Ta in podobna vprašanja se nam stavijo, kadar slišimo ali čitamo o zagonetnem slučaju spiritizma, ko odgovarja »duh umrlega« iz mizice na stavljen vprašanja, ko se prikazujejo v polmraku blede obrazi ali pa izžareva iz medijevega telesa skrivnostna materija.

Toda manj lahkoveren opazovalec pride prej še do povsem drugih vprašanj, in sicer: Zakaj se vršijo vsi ti pojavi v temi ali vsaj v polmraku? Zakaj ne trpi medij, ki je pri spiritističnih poizkusih duša vsega in posredovalec med to- in onstranstvom, v svoji bližini nobenega kritičnega očesa? Zakaj se poizkusi često ne posrečijo? Itd. Vendar je odgovor spiritistov na ta vprašanja dokaj lahak. Poizkusi se vrše v temi, ker je tedaj zveza z onstranstvom najlažja ali pa, ker se tedaj medij in gledalci nalažje koncentrirajo, kar je za spiritistične fenomene neobhodno potrebno. Medij ne trpi kritikastrov v svoji bližini zato, ker čuti v svoji preobčutljivosti za časa »trance« njihov odpor, ki mu jemlje vero vase in ga ovira pri osredotočenju. Poizkusi se često ne posrečijo zato, ker niso ali medij ali pa tudi gledalci v pravem razpoloženju.

Vprašanje, ki je psihologu glavno, je pa zopet povsem drugo. On se ozira šele v drugi vrsti na to, ali so fenomeni resnični ali niso; njemu je najvažnejše vprašanje: Kateri so motivi, ki silijo medija, da nastopa pred javnostjo s svojimi skrivnostnimi pojavi? Kaj namerava s tem doseči? — Če se nam je namreč posrečilo razkriti ta gibala, se resničnost ali neresničnost spiritističnih fenomenov izkaže sama po sebi.

Pred leti je vzbudil na Notranjskem, pa tudi v ostalih krajih Slovenije, dokaj pozornosti slučaj, katerega glavna junakinja je bilo mlado dekle, ki je služilo pri posestniku v neki tamošnji vasi. V njeni bližini so se namreč godile stvari, ki presegajo po pričevanju očividcev vse, kar se da razumeti z golo človeško pametjo. Slučaj je nanesel, da sem se lahko podrobneje pobavil s to zadevo. Bilo pa je tako:

Potujoči hipnotizer.

Nekega popoldne me poišče na univerzi več akademikov — med njimi tehnik, jurist in medicinec —, da bi prišel v njihov kraj ter si ogledal — poleg druge zadeve — še slučaj dekleta, v čigar bližini so se dogajali baš takrat prav čudni pojavi. O teh sem izvedel sledeče podrobnosti:

Spomladi je prišel v dotično vas potujoči hipnotizer, ki je napovedal za večer v neki gostilni svojo prireditev. Spotoma je srečal omenjeno dekle — imenovati jo hočemo Malči — ter jo vprašal, če pride k njegovi predstavi. Pri tem jo je bil baje prav čudno pogledal. Malči, ki je po božna in ne hodi zvečer navadno nikamor, je takrat z vso odločnostjo zahtevala od gospodarja, da jo pusti k prireditvi, sicer da pojde brez njegovega dovoljenja.

V gostilni ji je hipnotizer ukazal skleniti roke za vratom ter jo tako hipnotiziral. Morala je klicati piške, kuhati, letela je z zrakoplovom v Beograd, kjer je videla kralja, nato na Kitajsko, kjer vidi baš, kako povozi avto človeka, potem v Sibirijo in od tam nazaj preko Trsta in Logateca zopet v vas, kjer služi. (Akademik, ki mi to pripoveduje, je bil sam takrat navzoč.)

Od takrat je začela padati Malči, ki je bila prej popolnoma normalno, živahno dekle, od časa do časa (približno vsakih 10 dni) v podobno »sommambulno« stanje. Ponavljala je, posebno spočetka, ves potek, kakor se je bil izvršil v omenjeni gostilni. — O tem se je poročalo v časopisih. Na eno tehotic se je pripeljal v vas gospod — recimo Mravljak, ki se je kot privatnik bavil z okultističnimi pojavi. Obudil je Malči iz hipnotičnega sna; pozneje je prišel še enkrat. Potem je pa Malči potovala v spremstvu inteligentnega posestnikovega sina (brata študenta, ki mi pripoveduje) k Mravljaku, ki jo je hipnotiziral ter delal z njo v tem stanju različne poizkuse pred nekaterimi gledalci. Na te »eksperimente« se še povrnemo.

Tajinstvena družba.

Na nedeljo po Telovem potuje Malči zopet h gospodu Mravljaku, to pot sama. Na kolodvoru jo hipoma popade njeno skrivnostno sommambulno stanje. Tedaj pristopi k njej gospod, ki se ji predstavi za doktorja Izidorja Himeniča. Takoj čuti Malči, da ima čudno moč nad njo. Seznan ji s svojo družbo, katere člani so: Aleš, Hanica, Veroslav. Pove ji, da stanuje na Bledu, poleg kraljeve palače. Malči se od tega srečanja samo še spominja, da so se prav imenitno zabavali, da so bili v Zagrebu, ter da so baš še videli, ko so se vrnili v Ljubljano, procesijo, ki je šla iz frančiškanske cerkve. Izidorju je pred slovesom še obljubila, da obišče njega in njegovo družbo 16. julija na Bledu. Vrnila se je domov zdrava. Z doktorjem Izidorjem pa je ostala še zanaprej v hipnotični zvezi.

Nadnaravni pojavi.

Izza tega Malčinega potovanja datirajo oni skrivnostni pojavi, o katerih je večkrat poročalo naše časopisje. Ko zapade v »trance«, stopi v zvezo z Izidorjem, ki jo iz daljave hipnotizira, in govori z njim. Nanj stavlja navzoči vprašanja, na katera jim odgovarja.

Nekoč se začne Malči krčevito zvijati in se postavi tik pred študenta tehnike, imenujmo ga Zadneca —, ki mi pripoveduje vse to na univerzi v filozofičnem seminarju. Hipoma vidi študent popolnoma natančno, kako priletijo po zraku predmet v obliki svinčnika. Dekle ga še nekoliko posvaljka v rokah, nato ga pokaže navzočim. Bil je — desetdinarski bankovec! Poslal pa ga ji je Izidor, ki ga je bil, kot pripoveduje Malči, pihnil iz cevke. — Navzoči vprašajo Izidorja, če ve številko bankovca. Zanika. Pač pa napove za prihodnjic novo pošiljatev denarja.

Družba je zopet zbrana okrog Malči. Deževno vreme je. Malči stopi k oknu in steguje roke v prazno. Hipoma ima v njih — stodinarski bankovec! Vprašajo Izidorja, če ve danes povedati številko. Ve jo!

Tone, Zadnekov brat, ki ima med navzočimi največji vpliv na dekle in uživa tudi njeno največje zaupanje, dobi nekoč od nje zavoj »Jadranc-cigaret«, ki jih ji je bil poslal Izidor iz — Pariza. Naslov je bil tipkan na pisalni stroj, katerega nima v bližini nihče, razen gospoda Perka, posestnika v sosednji vasi, ki je znan bahač. Dekle samo, naravno, ne zna tipkati. — Prihodnjic dobi Malči zopet cigarete, to pot naslovljene na »gospode akademike«.

Malči večkrat ne more jesti, če ni Tone navzoč. Zadnek, njegov brat, pokaže nekoč dekletu »zekser«, ki ga je tiščal v pesti. Dekle pogodi, kaj skriva v njej. Enako ugane tudi, ko ji kaže pečko od pomaranče in prstan.

Preden je prišla v njihovo vas, je služila Malči pri nekem župniku. V sommambulnem stanju ume sedaj čitati latinsko mašo. Pozna besede, kot n. pr. »publika«, »individualnost«, ki so za kmetško dekle nenavadne. Ko »potuje« v sommambulnem stanju v Beograd, govori o nekem »Asiškem« vrtu. Tudi v Pragi pozna neki hotel. Pripoveduje, da ima Izidor piščalko v ustih; če jo vzame iz njih, mora dekle zaspati.

Delovanje tajinstvene družbe.

Nekoč potuje Malči k svoji materi v neko mesto na Dolenjskem. Na poti se ji pridruži g. Aleš, eden izmed članov Izidorjeve družbe, ter ji da 5000 Din, katere pa pusti Malči, kakor je povedala gledalcem na njihova vprašanja, pri svoji materi. Podari ji tudi črna očala, ki jih je vzela s seboj.

Ko je še z neko prijateljico doma pri materi na vrtu, jo nagovori s ceste zopet g. Aleš. Pretipa in pregleda ji vsak ud posebej ter ji naposled pravi, da jo je ozdravil. Odpravi ji tudi krasto na roki. — Akademiki ji praviyo v hipnotičnem stanju, naj piše materi po 5000 Din, ki jih ji je bil dal g. Aleš. Odgovori jim, da ji je že pisala.

Nekoč ji hočejo Izidor in tovariši potegniti iz telesa vso elektriko. Malči se zvija v strašnih krčih. Izidor ji večkrat že vnaprej pove, kdaj bo govoril z njo oziroma z navzočimi. Neko sredo ji pravi, da bo na razpolago v nedeljo zvečer ob 9, če se ji javi prej ob 2 popoldne. Zadnek mi pri tem pove, da je videl pri Malči skrbno skriv izvod »Jutra«, v katerem poročajo o njenem slučaju.

Tajinstvena organizacija hipnotizerjev v Sloveniji?

Nekoč se pripeljeta v omenjeno vas dva gospoda. Eden od njih je g. (recimo) Benkovič, hipnotizer-ama-ter, čigar privatnim predvajanjem raznih umetnij (prebadanjem telesa z iglami, avtosugestijo itd.) je prisostvoval v Ljubljani Zadnek, ki mi ta slučaj pripoveduje. Ko se je slučajno razgledoval po njegovi sobi, je opazil nekje na mizi naslov prej omenjenega posestnika Perka, kar je spravilo hipnotizerja v očitno zadrego. Tudi Benkovič hipnotizira Malči ter počne z njo par poizkusov. Malčina prijateljica Franica, katera je padala tudi v podobno sanjsko stanje in o kateri mislim govoriti ob drugi priliki, je dejala nekoč v hipnozi, da obstoja v Sloveniji skrivnostna zveza hipnotizerjev, ki potujejo po deželi ter iščejo dekleta, da jih dobe pod svojo voljo ter delajo z njimi poizkuse. Zadnek mi ne ve povedati, kje je dobil Benkovič Malčin naslov.

Tajinstvene »invultacije« na roki.

Kmalu nato začenja dobivati Malči čudna znamenja na roki, ki jih imenuje sama »invultacije«. So to pikčasti vbodljaji tik ob ramenu, podobno, kot bi jih bila povzročila bučica. Sprva so neurejeni, pozneje se zberejo v različno pisavo. Nekoč čitajo navzoči natančno: »Zadnek 8. IX...« Dekle opiše pri tem aparat, s katerim učinkuje nanjo Izidor. Pove natančno njegovo velikost v centimetrih, na kar se dobro razume, ker je njen sedanji gospodar mehanik. V aparatu ima doktor Izidor njeno sliko; če jo uniči, mora Malči umreti.

Nekega dne hoče Malči po vsej sili v Ljubljano, češ, da jo kličejo tja. Zdirja po cesti. Tone pohiti za njo, toda ona se mu iztrga iz rok ter beži dalje. Po hudi borbi se mu šele posreči, pripraviti jo, da se vrne v vas.

Tone in hipnotizer Benkovič se domenita, da bosta potovala z Malči na Bled k Izidorju, ki neprestano vabi deklo k sebi. Toda do izvedbe tega načrta ni prišlo.

Zanimanje in vznemirjenost ljudstva.

Naravno je, da so zbudili ti pojavi v vsej okolici pozornost. Ljudje so začeli trumoma prihajati v hišo, kjer je služila Malči, pričakujoč vedno večjih senzacij. Dekle je opustilo vsako delo v hiši, češ, da je bolno ter da grozno trpi pod vplivom tuje volje.

Ljudje so se začeli bolj in bolj vznemirjati, krivili so zločinske hipnotizerje, da mučijo deklo, ter prijavili vso zadevo oblasti. Nihče ni podvomil v resničnost Izidorjeve družbe, samo o njenih pravih imenih ter namenih so bila mnenja različna. Tehnik Zadnek mi je še zatrdil, da je sicer Malči dobivala invultacije, ko ni bilo nikogar zraven, da pa je po legi pisave izključeno, da bi si jih bila vbadala sama. Enako da ne more dvomiti v istinitost dobivanja bankovcev »po zraku«, saj je bil sam natančno videl, kako ji je priletel eden v roke. Njegov popis celotne zadeve, v kateri so zabeleženi tudi posamezni datumi, priča o skrbnem zasledovanju poteka slučaja. Stvoril si je bil tudi svoje mnenje, baje najbolj skeptično izmed vseh mnenj navzočih. Zato je z veliko gostobešednostjo razmotrival z menoj slučaj, spuščajoč se v sledeča razmišljanja:

Potujoči hipnotizer, ki je bil prvi hipnotiziral Malči, je povzročil njena poznejša somnambulna stanja. Mravljak se je bil pripeljal k njej na poročila iz dnevnikov. Ni pa izključeno, da je bil tudi kako v zvezi s potujočim hipnotizerjem. Saj je povedala Malčina prijateljica v hipnozi, da potuje ta po deželi, da hipnotizira dekleta, Mravljak pa hodi za njim, da dela z njimi poizkuse ter jih zdravi. Vsaj s slednjim v zvezi da je tudi hipnotizer Benkovič, pri katerem je bil zapazil naslov posestnika Perka. Njegova vznemirjenost ob tej priliki in pa dejstvo, da ima Perko edini v bližnji okolici pisalni stroj, s katerim je bil natipkan naslov na zavoju s cigaretami, potrjujeta samo to domnevo.

O Izidorjevi družbi misli, da mora biti na njej nekaj resnice, ker sicer bi ne mogla pripovedovati o njej toliko podrobnosti. Neke telepatična zveza da je povsem mogoča; saj pričajo zanjo mnogi moderni poizkusi. Prihajanje bankovcev po zraku se mu zdi važno na še neznani radiotelegrafski podlagi. Tudi invultacije bi bile lahko povzročene na podoben način. Vendar se njemu kot »skeptiku«

Brezplačen popis Vašega življenja

„Vseh skrbi se morete sami rešiti,“
pravi sloveči astrolog

Oris ali popis življenja je za trezno mislečega človeka tako važen, kakor zemljevid za pomorščaka. Zakaj bi hodili slepo naokoli, če dobite lahko potem običajnega pisma točne informacije, ki naj Vam pomorejo do sreče in uspeha?

Prej posvarjen, prej obvarjen.

Profesor Roxroy Vam bo razložil, na kakšen način morete doseči uspeh, v katerih dneh Vam bo sreča naklonjena in kdaj ne, priporočil Vam bo, kdaj se lotite tega ali onega, ali nastopite potovanje, kdaj in koga poročite, kdaj si poizkusite izboljšati svoj položaj, kdaj smete investirati in ali so umestne spekulacije. To vse in mnogo drugega je mogoče doznati iz Vašega življenjskega popisa.

Mme. E. Servagnet, Villa Petit Paradis, Alger, piše:

„Horoskop, ki sem ga prejela, me popolnoma zadovoljuje, kajti moje preteklost in sedanost prikazuje nad vse točno, nadalje podaja verno sliko mojega značaja in moje zdravstveno stanje, razkriva pa diskretno tudi mojo prihodnost ter mi daje tozadevno dragocen nasvet. Delo profesorja Roxroy-a je res nekaj izrednega.“

Če želite dobiti brezplačno popis Vašega življenja, naznačite samo dan, mesec, leto in kraj Vašega rojstva, napišite različno in brezpogojno svojeročno Vaše ime in naslov in pošljite te podatke takoj profesorju Roxroy-u. Če hočete, priložite lahko 10 Din v bankovcih (kovanega denarja ne prilagati) za poštnino, pisnino itd. Naslov: ROXROY, Dept. 8395 A, Emmastraat 42, Haag (Holland). Pisemska pristojbina za Holandsko: 3 Din.

N.B. Profesor Roxroy ne zna slovensko, ter mu je zelo žal, da more spričo tega odgovoriti le v nemščini (na željo tudi v francoščini ali angleščini).

zdi verjetnejše, da jih vbada Perko Malči v roko, ko je v hipnotičnem stanju.

Namen tajne organizacije je lahko različen. Ali je čisto materijalen, to je: da pridejo njeni člani na ta način do denarja, kar se mu pa zdi z ozirom na riziko, ki je s tem poslom v zvezi radi policije, malo verjetno. Pa tudi razen prvega hipnotizerja ni nihče ničesar zaslužil, pač pa sta imela Mravljak in Benkovič samo stroške s svojimi potovanji. Verjetnejše se mu še zdi, da ima družba namen eksperimentirati z dekleti in doseči morda na ta način znanstvene rezultate. Pa tudi ni povsem izključeno, da se bavi organizacija s tajno trgovino z belimi sužnjami.

Tako mi je razlagal slučaj zgovorni Zadnek, jaz pa sem prišel ob njegovem pripovedovanju do nekoliko drugačnih zaključkov. Popolno luč v ta zagonetni slučaj pa je prinesel šele moj obisk pri Malči, h kateri sem odpotoval takoj prihodnje jutro po tem razgovoru, in pa podrobna analiza dekletove notranjosti.

Psihoanalitična pojasnitev zagonetnega slučaja.

Povedal sem bil, kaj je sodilo ljudstvo in kaj inteligenti, ki so se zbirali okrog dekleta. Tehnik, ki smo ga imenovali Zadnek, je podal ostroumno tolmačenje slučaja, vendar pa je pri svoji razlagi pozabil na zelo važnega činitelja: to je — na Malči samo.

Zagonetno deklo.

En centrum je, h kateremu vodijo vse niti skrivnostnih ljudi in pojavov: — Malči. Z njo je v zvezi družba Izidor et Comp., njej pošiljajo po zraku denar, ona dobiva invultacije, k njej sta se pripeljala hipnotizerja Mravljak in Benkovič, okrog nje se zbirajo vaščani in zanjo se zanimajo tudi »gospodje akademiki«. Ves svet se začenja polagoma vrteti okrog nje in ona postane središče vseobče pozornosti. Preko noči je postala iz revne služkinje na kmetih — zanimiva, malone — slavna osebnost. Ni ji treba več delati, domači imajo z njo obzir, ker jo smatrajo za žrtev tajinstvenih sil, in deklo uživa vseobče simpatije ter sočutje. Okrog nje, tistega ne-

znatnega dekleta, se zbirajo sedaj visokošolci; lepi, mladi ljudje mislijo nanjo ter si želijo njene družbe. Kaj hočete lepšo izpolnitev sanj in želja malega vaškega dekleta?!

Roman se začnjenja razpletati.

Že sredi Zadnekovega pripovedovanja so mi padla v oči neka dejstva, ki so nosila v sebi ključ k rešitvi zagonečke. Zadnek je omenil mimogrede, da je videl v Malčini posesti izvod »Jutra«, v katerem poročajo o njenem slučaju. Baš takrat pa je izhajal v omenjenem dnevniku roman »Lucifer«, v katerem je bilo pisano o »invultacijah«, ki so brzkone autorjev domislek, ker nisem čital o njih še nikjer, kljub svojemu dokaj obsežnemu poznavanju okultistične literature. — Malčin gospodar je na »Jutro« naročen in dekle nedvomno pridno prebira dnevnik. Odtod tudi njeno poznavanje besed, kot so »publika« in »individualnost«. — Iz navedenega sem sklepal, da si Malči sama povzroča »invultacije« in ker se pojavijo na njej, preden je zapadla v somnambulno stanje, sem mislil, da se svojega početja tudi zaveda. Isti izvor ima seveda tudi njen popis »radio-električnih« strojev, o katerih je gotovo tudi čitala v »Luciferju« (teledinamo!).

Sklepal sem dalje: če so bile invultacije njeno lastno delo, tedaj je zelo verjetno, da so tudi Izidor in njegova družba le plod njene lastne domišljije, saj ni bilo nikogar, ki bi jih bil videl. Ko jih je spoznala, je bila sama; Aleš se ji je pridružil na poti k njeni materi, ko tudi nikogar ni bilo poleg, na vrtu ga je sicer videla, ko je bila v družbi prijateljice, toda te ni nihče iz njene okolice na Notranjskem poznal. 5000 Din tudi ni nihče videl, črni očali pa, ki jih je dobila tedaj od Aleša, so najslabše kakovosti, kot mi je Zadnek sam priznal in sem se pozneje na lastne oči prepričal. Telepatična zveza na tako razdaljo je neverjetna, še manj pošiljanje denarja po zraku. Kar se tiče zadnjega, sem bil od vsega početka prepričan, da ga je moralo imeti dekle pri sebi in da so gledalci postali žrtev spretno inscenirane prevare. — Zadnek mi je sicer zatrjeval, da je nemogoče, da bi imelo dekle kdaj toliko denarja pri sebi (prvič 10-, drugič 100 dinarski bankovec), ker dobi kvečjemu po par dinarjev čistega denarja. Toda kaj, če ga je dobila iz kakega še neznanega vira? Sicer pa 100 Din tudi ni tolikšna vsota, da je ne bi bila mogla Malči nikjer dobiti. Glavno pa, kar govori proti resničnemu lovljenju Izidorja in njegove družbe, so njihova očitno izmišljena imena, ki popolnoma odgovarjajo fantaziji nekoliko načitanega vaškega dekleta. Himenič, doktor Izidor Himenič! Ali ni to ime kakor vzeto iz povesti enega naših starejših pisateljev?! Poleg tega biva še Izidor na Bledu, poleg kraljeve palače (oz. vile), kar nedvomno laska dekletovi megalomanski domišljiji. Aleš, Hanica, Veroslav — Aleš je ime enemu izmed navzočih akademikov, Hanica in Veroslav sta pa kakor imeni zaljubljenega parčka v eni naših solzavih povesti.

Družba ima dalje Malčino sliko; če jo uničijo, mora dekle umreti. — Gló von Wartek, naslovni junak romana »Lucifer«, ima tudi sliko neke dame, na kateri »dela« invultacije, ki se potem prenašajo na živo osebo. Tudi on lahko to umori potom slike!

Prav tako razumljivo je, če napove »Izidor« Malči, da ji javi v nedeljo ob 2 popoldne, če bo stopil zvečer z njo v zvezo. Tedaj bo pač Malči že vedela, če bo imela čas ali ga ne bo imela.

Gordijski voz z zgodbe.

Vse bi se dalo zelo lahko pojasniti. Prvi hipnotizer je prišel v vas slučajno, druga dva pa na notice iz časopisja. Denar si je dekle že vedelo kako preskrbeti, izvor invultacij smo pojasnili in vse bi se razvozlati samo po sebi. Je pa v zavedi točka, ki utegne prevreči vse naše domneve. To je vprašanje: odkod je dobilo dekle na cigaretnem ovoju tipkan naslov? Ker sama nima ne stroja niti ne zna tipkati, se mi zdi sklep nujen, da je morala imeti — sokriva! Kdo je ta sokriva? Prvi sum pade takoj na posestnika Perka, ki ima edini v sosesčini pisalni stroj in katerega naslov je videl Zadnek pri hipnotizerju Benkoviču v Ljubljani. Torej je dekle vendarle žrtev? Vprašanje je sedaj: V kaki zvezi je Malči s Perkom ter Benkovičem? Ali je morda pod nju-

nim hipnotičnim vplivom? Ali pa morda ima z enim ali drugim, ali pa celo z obema — kako intimno razmerje?

Tu me je zapustila logika. Tu se je bilo treba podati na lice mesta.

Na licu mesta.

Ko sva dospela z Zadnekom drugo jutro v vas na Notranjskem, je bila najina prva pot k Malči. Našla sva jo pri domačem poslu. Zvito naju je pogledala od strani — pogled, ki sem ga bil že videl pri Zadneku, ko je pripovedoval, kaj je Malči govorila, hoteč jo nehoti posnemati. Takoj sem spoznal, da bom imel opraviti z veliko prefri-ganko. Na očeh je nosila črna očala, katera sem ji, ker nisem vedel, kako pričeti, vzel ter jo vprašal, če so to ona, ki jih ji je bil podaril Aleš. Pritrčila je. — Ker se nama je mudilo drugam, sem ji obljubil, da se vrnem popoldne. Sklenil sem, da pripravim načrt, s katerim ji moram priti do živga.

Medtem mi je bilo uspelo, obuditi dekle, ki je že peti dan neprenehoma spalo. Vest se je razširila po vasi ter prišla tudi do Malči. Po kosilu sem stopil zopet k njej in opazil, da je radovedna pa tudi nekoliko vznemirjena. Nato se mi je zopet mudilo drugam. Šele zvečer se mi je posrečilo popolnoma razvozlati zagonečko.

Ključ do Malčine duše.

Predem sem se nanovo podal k Malči, me pokliče Tone, Zadnekov brat, ki je užival dekletovo posebno zaupanje, ob stran ter mi pove sledeči dogodek pod izjavo, da ga ne razkrijem vaščanom.

Nekoč mu je Malči v hipnozi razodela, da je pri župniku, pri katerem je prej služila, spoznala nekega tujca, ki ji je hotel storiti silo. Zabičl ji je, da ne sme povedati župniku, vsaj glede tega slučaja ne. Ona pa da ga ni poslušala, temveč je le vse razodela svojemu gospodarju, ki je nato tujca zapodil. Tudi je že videla spiritistične poizkuse z mizico.

Ko se je Malči nato prebudila iz hipnotičnega stanja, je začela hitro izpraševati Toneta, kaj mu je bila povedala izza svoje službe pri župniku. Očitno se je zelo bala.

S tem znanjem oborožen sem se podal nato k Malči, ki se mi je spočetka trdovratno upirala.

Zvijača proti zvijači.

Ko vidim, da vztraja pri trditvi, da se je bila res seznanila z Izidorjem in njegovo družbo ter da ne pozna romana »Lucifer«, se nasmehnem in ji pravim: »Saj mi ne moreš ničesar utajiti, ker lahko čitam vse tvoje misli... Zdaj na primer vem, da si se spomnila na dogodek iz svoje službe pri gospodu župniku, ki ti je zelo neprijeten. Spoznam to po tvojem strahu na obrazu.«

Dekle se res prestraši, toda se ne vda. Radovedna je, če zares vem. Korak za korakom, kot da le z največjo muko čitam njene misli, ji povem to, kar sem bil izvedel od Toneta.

Na ta način je bil zlomljen njen odpor. Sama mi začne pripovedovati vse značilne dogodke svojega življenja, obenem mi pa pojasni zagonečko spiritističnih pojavov.

Odkod denar in odkod tipkani naslov. Igla, ki je povzročala »invultacije«.

O božiču jo je obiskal njen oče in ko se je poslavljal, ji je stisnil v roko 500 dinarjev. »Obdrži jih za skrajno silo,« ji je rekel pri tem. Par desetakov je bila do poletja porabila, vse ostalo je še imela. Ker so jo vprašali radovedneži, če ji Izidor lahko kaj pošlje po zraku, je najprej poizkusila z desetdinarskim bankovcem, nato pa še s stotinarskim. Pokazala mi je tudi obleko, v katere kratkih, spodaj zadržanih rokavih je lahko skrila denar, da ga ni nihče mogel opaziti.

Roman »Lucifer« je deloma čitala in mi tudi pove par stvari iz njega. Prinese mi tudi iglo, s katero si je vbadala »invultacije«. Sedaj se spomnim, da mi je pripovedoval Zadnek o zaponki, ki jo je vrtela v roki, kadar so opazili na njej nove vbdljaje.

Sedaj pridem na glavno točko: na tipkani naslov. Ko jo vprašam, odkod ji pisalni stroj, se začne na ves glas smejeti. Pelje me v podstrešje in iz stare šare izbrska zaprašeno škatlo. Ko jo odpre, zagledam v njej gumijaste črke, s katerimi se lahko sestavljajo besede. Slučajno jih je bila nekoč našla, ko je pospravljala na podstrešju. Vidim na lesenem podstav-

ku še del besede »akademiki«. Namočim podstavek s črkami v črnilu ter si vzamem par odtisov. Pokažem jih pozneje obema Zadnekoma. Takoj spoznata, da so istega izvora kot »tipkane« besede na cigaretnem ovoju.

Vprašam jo, v kaki zvezi je s posestnikom Perkom. Pravi, da ga jedva pozna. Pač pa, da se ji zdi, da je dobil hipnotizer Benkovič od njega njen naslov.

Življenjski roman mladega dekleta.

Ko je služila pri g. župniku — bilo ji je takrat komaj 10 let — je spoznala pri njem mladega, lepega slikarja. Ta in še nekateri drugi so delali spiritistične poizkuse okrog male mizice. Ni si upala gledati, čeprav bi bila zelo rada poleg. Tedaj jo povabi slikar k mizici, da sodeluje. Bil je zelo dober z njo in to jo je hudo ganilo. Imela ga je prav radi tega zelo rada. (Pripomniti moram, da ni bil slikar oni tujec, ki jo je hotel zapeljati.)

Pozneje je pozabila nanj. Toda ko je prišel potujoči hipnotizer v vas ter jo »tako čudno« pogledal, se je takoj zopet spomnila nanj. Posebno še, ker je imel prav tako »lepe« lase kakor oni. Zaljubila se je vanj in zato je hotela po vsej sili na njegovo večerno predstavo. Dala se je hipnotizirati, toda pozneje se je prav dobro spominjala vsega, čeprav je to pred ljudmi zanikala.

Takrat je okusila slast, biti središče pozornosti večje družbe. Zato je začela ponavljati prizor izza hipnotizerjeve predstave. Vedno več so zahtevali ljudje od nje. Kaj je hotela, kakor da jim je ustregla? Vedno bolj se je začela zapletati v laži in prevare in kmalu ni videla več izhoda iz njih. Izpovedala se je domačemu župniku. Nekaj časa je imela mir. Toda ljudje so zopet prišli k njej in zopet se je vdala neodoljivi volji, nastopati pred njimi. Večkrat je padla res v nekako polzavestno stanje, toda če je hotela, se je lahko vsega spominjala.

Ko jo je obiskal hipnotizer Mravljak, lep, eleganten gospod, se je tudi vanj zaljubila. Vesela je bila, da sta ga šla s Tonetom obiskat. Smeje mi je tudi pripovedovala, kako je delal omenjeni gospod z njo poizkuse. Hipnotiziral jo je — tako je vsaj mislil — ter ji začel krožiti s svinčnikom okrog obraza. Dekle, ki pa je bilo daleč od vsakega hipnotičnega stanja, je za hip odprlo oči ter seveda takoj pogodilo, kaj ima hipnotizer v rokah. Pripovedovala mi je tudi, kako je mežikala z vekami, da bi se zdelo, ko da z velikim naporom ugiblje, kaj drži gospod v rokah. Isto je bilo pri poizkusu z uro. Mravljak jo potegne iz žepa ter pogleda nanjo. Tudi dekle odpre za hip oči, da vidi, koliko kaže. Zapomni si čas in ko jo hipnotizer vpraša, doda minuto ter tako točno pogodi.

Hipnotizer Benkovič ji ni bil nič kaj všeč. Zato mu tudi ni rekla, naj se vrne, pa tudi mu ni »privoščila«, da bi jo bil hipnotiziral. Zdel se ji je presurov in je vpil nanjo, kot se vpije na psa. Sama mi je dejala, da je mislil, da jo bo na ta način lažje »hipnotiziral«. Ona pa da se od takih ljudi »ne pusti« hipnotizirati. Pri vseh ostalih možeh, ki so igrali vlogo v njenem življenju, vidimo, da so si pridobili njeno naklonjenost in ljubezen baš s svojo ljubeznivostjo in dobrotjo, ki ju je dekle pogrešalo, ker je vedno služilo pri tujih ljudeh.

Psihološko jedro Malčinega slučaja.

Kaj je psihološko jedro tega »spiritističnega« slučaja? se nehotе vpraša človek. Odvrnil bi: Malčina težnja, biti kot skrivnostna oseba, okrog katere se dogajajo neverjetne, malone nadnaravne stvari, središče svoje okolice. Ta človeška težnja pa je znana v psihološki analizi pod imenom: gon po razgaljenju (Entblößungstrieb). Ona je gibal vseh v javnosti nastopajočih osebnosti, v prvi vrsti seveda igralcev, plesalk, pisateljev in sploh umetnikov. Pri vseh teh se je preobličila, oz. sublimirala v izrazito kulturno težnjo, ki ustvarja visoke človeške vrednote. V njeni elementarni obliki nam jo večkrat prikazujejo naše sanje, realizirana je pa pri otrocih, primitivnih narodih in pa pri — blaznežih. Ponesrečena njena »sublimacija« se kaže v različnih šarlatanih, ki tudi ne morejo živeti, če nimajo svoje publike okrog sebe.

Videli smo pri Malči, kako more človek, ki ima v sebi vzmet v težnji nastopati pred javnostjo (alias: razgaliti se), izrabiti lahkovernost ljudi, ne le neizobraženih, temveč tudi inteligentov, da doseže svoj namen, to je: da postane osrednja točka čim večjega kroga

Ta slučaj, ki je popolnoma prost vsake skrivnosti, ki se nam je bil pojasnil na najenostavnejši način, nam lahko služi v svarilo, da ne smemo biti preveč lahkoverni napram različnim poizkusom z mediji, čeprav so jih »kontrolirali« učenjaki. Kajti naivnost teh se je bila izkazala več kot enkrat. Vsi se lahko varamo. Vendar pa sodim, da je boljše, če si proti še neznanim pojavom bolj skeptičen, kakor pa, da jih sprejmeš s preveliko lahkovernostjo. Primer so baš akademiki, ki so se zbirali okrog Malči — danes sami inženjerji in doktorji — ki pa so ji prav tako nasledili, kakor preprosto ljudstvo, čeprav so bili njeni triki sila naivni in enostavni.

Preden zaključim, še nekaj besed v opravičilo svojega ravnanja. Povedal sem že, da sem se bil posluževal zvijače, da sem mogel priti Malči do živega. To pa zato, ker sem imel pred sabo le dve možnosti: ali se dolgo ukvarjati z dekletom (najmanj teden dni) in ji polagoma priti z analizo do živega, ali pa ji z nasilnim udarcem izvabiti priznanje. Ker sem stal baš takrat pred svojim doktorskim izpitom, sem moral iskati krajšo pot, čeprav navidez manj moralno. Toda, ali se ne poslužuje istih sredstev tudi preiskovalni sodnik? Sicer pa mislim, da je uspeh opravičil moje dejanje. Dekle je namreč od tistega časa popolnoma normalno in opravlja svoj posel, kot se spodobi. Ljudje jo ne nadlegujejo več — odšla je namreč iz one vasi — in tako je sicer svet manjši za eno senzacijo, pač pa je vsak uvideven človek lahko pridobil — novo spoznanje.

Dnevno se ponavlja umivanje posode

zato je vredno, da gospodinja malo razmisli, kako naj si zmanjša trud tega posla in da bo posoda vedno čista in blesteča.

Srečne so one, katere že več let uporabljajo idealno sredstvo za čiščenje

SCHICHTOV OMINOL

Poziv vsem fotoamaterjem!

Uredništvo »Ilustracije« se je odločilo, da bo razpisalo v 1. številki II. letnika več nagrad, ki jih bodo deležni fotoamaterji. In sicer za najlepše fotoamaterske posnetke naših krajev, vasi in mest. Te fotografije pa ne smejo sličiti fotografijam naših krajev, kakor jih običajno vidimo reproducirane na dopisnicah. Vsaka fotografija mora biti izvirna domislek, mora pokazati naše kraje tako, kakor jih še nismo videli fotografirane. Letos smo priobčili več slik Ljubljane, kakor Ljubljane običajno ne vidimo fotografirane. Te slike naj služijo za primer vsem, ki se mislijo udeležiti natečaja fotoamaterskih slik revije »Ilustracija«. Prav posebno izvirni domisleki bodo še posebej honorirani. Prosimo, da nam čimprej pošljete obilico dobrih posnetkov na naslov: Uredništvo revije »Ilustracija« (Fotoamater), Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.

Slikar Bož. Jakac v Ameriki

Miran Jarc

Nad pol leta se že mudi dolenski krajinar na zemlji onkraj »velike luže«. Skoro filmsko brzinska so njegova romanja križem Severne Amerike. Zdaj pošlje pozdrav iz New Yorka, zdaj iz Clevelanda, iz Chicaga, iz San Franciska, iz Los Angelesa itd. Ladja, avto, Pacific-express ga vozijo iz kraja v kraj k vedno novim vtisom, ki jih sprejema z velikim zavzetjem, predajajoč se vplivu te široke in ogromne zemlje, kjer se stikajo najneverjetnejša protislovja, kjer se odigravajo najbolj fantastične pustolovščine. Zbirka njegovih pastelov in risb se bogati z vsakim dnem. Veliko nam bo pokazal, kadar se vrne in nas pozove v Jakopičev paviljon.

Zelo važno
za naše gospodinjne!

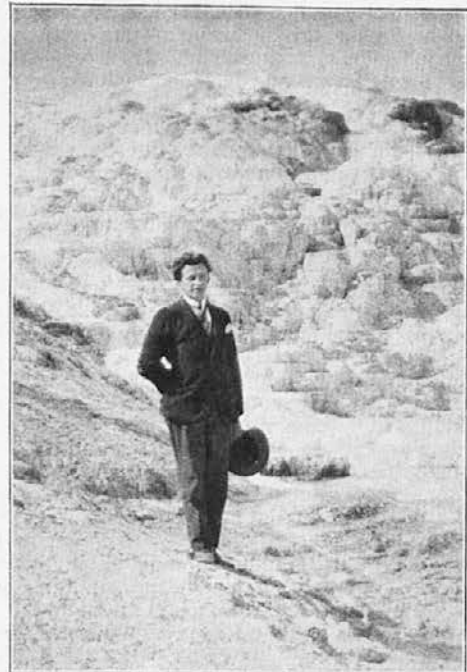
Če želite postreči

Vašim
domačim z
res okusno
kavo, upo-
rabljajte k
zrnati kavi

vedno

Kolinsko
cikorijo

Za zdaj pa so samo poročila in razglednice, katere pošilja svojim znancem. Pa že iz teh poročil ga vidiš živo pred seboj, kako gleda in upodablja »nove modele«: nebotičnike v Chicagu, mesečinske noči nad Tihim oceanom, fantastično izoblikovano drevje v Montereyu in širne pokrajine ob Columbiji. Vsa ta doživetja ob radiu, jazzu, avtih, buildingih in elementarnost prapokrajn se zlivajo v ogromno simfonijo človeškega iskanja poosvobojenju, po solncu. Evo, kaj piše Jakac n. pr. iz Pittsburga (14. 8. 1929): »... Mlačna solčna luč se razliva po tisočerihih strehah

Slikar Božidar Jakac na terasah v Yellowstone-parku, septembra 1929

teh nenavadnih hiš. Rdeče so njih stene, mrzlo ostri njih robovi. Vse je zgrajeno v rast v višino. Center mesta leži v globeli, ves zakajen in siv, velikanski železni mostovi kipe kvišku, skupina nebotičnikov iznad vsega, bel in črn dim objema vse. Radio poje ameriške pesmi, svojevrstne, čudne. Še veter je tu drugačen, nebo in zemlja, in reka: vse v žoltem. Parniki, vlaki, — križajo se in spet razkrižajo na vse strani sveta. Tulijo sirene, žvižgajo piščali, hrupi, šumi — vse, vse izraz ogromne energije. Individualnost se zdi, da je tu umrla. Tu so sami brezdomci in vsakdo poskuša svoje sile do zadnje moči izrabiti. Ni to morda idealizem, nego »business« — trgovina, trgovina! Najvišja in edina ideja: trgovina! Zdi se mi, kot bi še videl vsepovsod: ponižane in razžaljane, bedne in pustolovske... v dolgih karavanah in na ogromnih vozovih, ko gredo, gredo — kam... za denarjem, za življenjem. In življenje: od danes do jutri. Nikakega vtisa stalnosti, vse je zgrajeno za kratko dobo — že celo velikanski »buildingi« niso varni, da jih čez nekaj let ne podro in da ne stopijo na njihovo mesto še večji, še višji »babilonski stolpi«.

Čuden so zaljubljeni ti ljudje v svojo novo domovino. Otročje vpliva ta samozavest. Pred nekaj dnevi sem bil v kinu na prostem — dajali so neko tekmo ladij (Anglija : Amerika) in ko se je pokazala ameriška zastava, se je oduševila vsa množica 73.000 ljudi... Zatulile so sirene, risali so se rdeči signali aeroplanov...

Čuden plamen je ta zemlja.

Radio poje v ves svet, nenavadne orgle izzvanjajo iz sebe neke srebrne tone, kot jih še nikdar nisem slišal v starem svetu, nebo je vodoravno — sivo, tisoč različnih dežela se zliva in utaplja v tem ogromnem kontinentu.

Naši ljudje več ne čutijo prave domovine. Vzgoja mladine v Ameriki je čudna. Vse se potaplja v anglosaškem morju. Vse je business. Vsaka narodna zavest umira. In vendar: vendar nisem nikjer tako močno kot tu čutil krvi svojega naroda...

Če se Jakcu posreči urediti svoj »dnevnik s potovanja« v enoto, bo to knjiga, ki bi jo z velikim zanimanjem čitali vsi: pravcat film križarjenja preko Zedinjenih držav do skrajnega zapada: Cleveland, Put in Bay, Yellowstone-Park, Gallatin-Gateway, Chicago, vožnja v Pacific-ekspressu »at the summit of the mountains«, skozi goreče gozdove, čez brezkončne puste... Tacorna, Portland, Seattle, ob Columbiji-River, San Francisco, vse do Los Angelesa, odkoder je poslal zadnje daljše poročilo v začetku novembra, s tiho željo, ki mu je vznikla ob gledanju na obzorje Tihega oceana.

»... Tam preko zapada so otoki mojih sanj... Tahiti — Polinezija — Japan... O, da bi našel pot tja. Morda — upam, da na pomlad — vendar, kdo ve? Sicer je hotenje prvi in zadnji pogoj za uresničenje, vse drugo pride — sicer ne samo — ampak pride pa le...«

* * *

Slikar Božidar Jakac slika Pittsburg (U. S. A.) z mosta nad Ohio River

V novembru se je Jakac za več dni ustavil v Hollywoodu, kjer je našel slovenskega umetn. fotografa Lista, kjer si je ogledaval Fox studio in United Artist Studio, seznanil se z filmsko »zvezdo« Fanny Brice, ki jo je začel slikati. Večer za večerom portretira. Ali pa obiskuje Slovence na »oranžnih farmah« v Fontani. Kalifornija mu je zelo pri srcu »zaradi špansko-mehikanskega značaja, ki ga ima ta dežela«.

Zvonimir Rogoz, bivši član drame kr. Narodnega gledališča v Ljubljani. Igra zdaj v „Narodnem divadlu“ v Pragi. Desna slika ga kaže v vlogi patra Paula v igri S. Lom-a „Sveti Václav“

Foto Čamsky, Praha

Mali Vladko in Tony pošiljata pozdrave iz Amerike

Pozdrav „Ilustraciji“!

V mnogih letošnjih številkah naše revije »Ilustracija« smo prinesli fotografije, ki so nam došle iz kroga naših naročnikov. Prihodnje leto nameravamo nadaljevati to serijo „Pozdrav Ilustraciji!“ in zato se danes obračamo na vse naše naročnike in zveste čitatelje, da nam pošiljajo lepe fotografske momente iz svojega življenja za objavo!

Kakšne slike želimo? Ta rubrika naj bo slika našega domačega življenja. Potrdilo za tó, da se spominjate naše revije, katere čitatelj ste. — Želimo slik z vseh strani Slovenije, želimo slik iz vseh krajev, kjer biva in živi Slovenec, naj bo to na jugu Jugoslavije, v Italiji, v Avstriji, v izseljenških krajih Evrope, Amerike in povsod, kamorkoli je le stopila noga Slovenca!

Zakaj: »Ilustracija« naj bo tisti list, ki bo vezal vse Slovence. Da bomo občutili vsi, da smo zvesti sinovi ene zemlje in matere!

Uredništvo revije „Ilustracija“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Ga. Paula Loušetova in g. Tone Šubelj, koncertina in operna pevca, na turneji v Sev. Ameriki

Stena „Arsinac“, Brus, Kopaonik v Srbiji
Fotoamater G. Čajtl

Pred Tillerjevim domom v Logarski dolini

*Pretirana eleganca takozvane „danske žene“ od včeraj.
Na mestu nje triumfira danes „športno deklè“*

*Impozantna in majestetična poza —
karakterističen znak teatraličnosti od predvčeraj*

Kapriciozen pyjama

Prinašamo serijo slik patetične mode od včeraj, ki je modni simbol preteklosti. Ostra in preprosta linija je porazila teatraličnost v obleki, je vzela patos obliki in liniji včerajšnje vsakdanjosti. Zmagala je nova smer. — Za koliko časa? Moda je moderna za kratek čas!

Patetična moda

Obšiti kožuh in velikanski muf, zadnja ličnost

*Nič drugega kot sama nojeva peresa.
Moda, ki je danes nekam smešna*

*Nadvse slavnostna večerna obleka. Plašč iz žameta,
ovratnik in široke manšete iz bele lisice, bogato kov.
vezenje. Slavnostna nota
večerne obleke
ni skrita,
ima svoje vrste
linijo in formo*

*Taka moda danes učinkuje maškaradno
Patetika v svojem sijaju*

**Še
o patetični
modi**

*Kulturno-historično zrcalo
in centev so naše
slike, ki jih
prinašamo
na tem mestu*

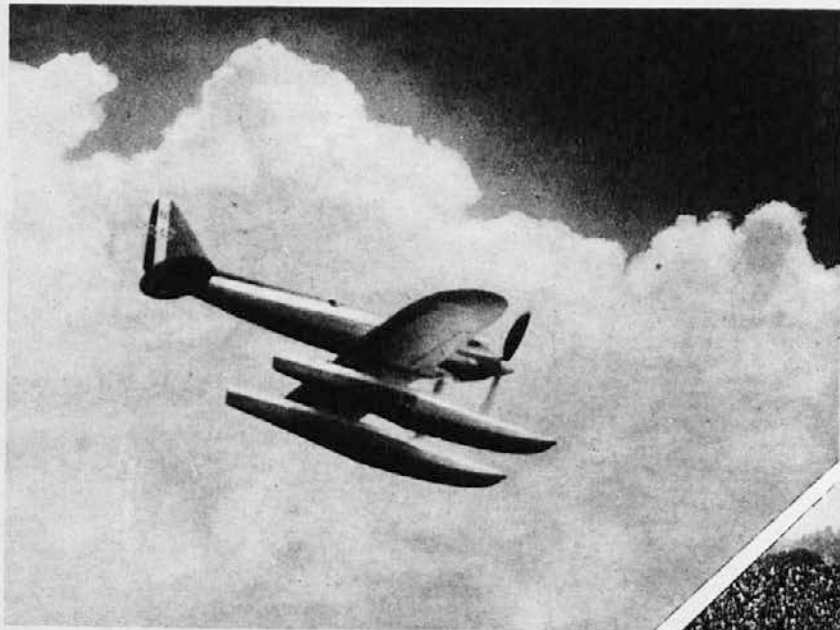

*Mlle Yvette Laurant, ena nojelegantnejših Pa-
rižank. Nova moda in nova linija D'Ora, Paris*

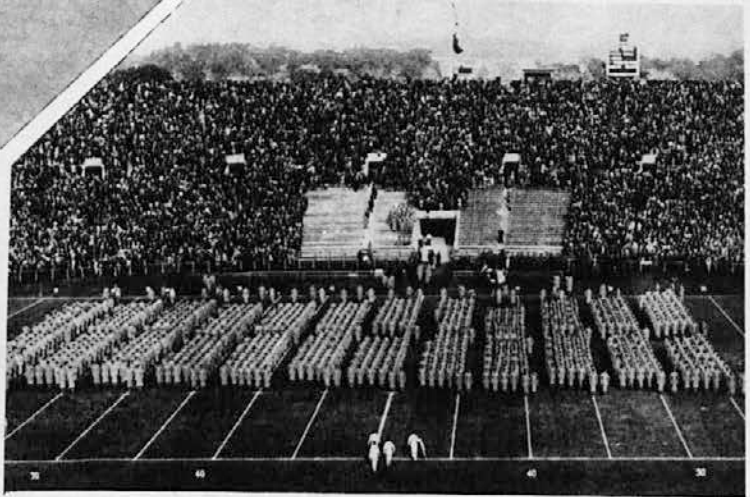
Od vsepovsod . . .

Levo: Fantastični posnetek hidroplana Rolls Royce med oblaki

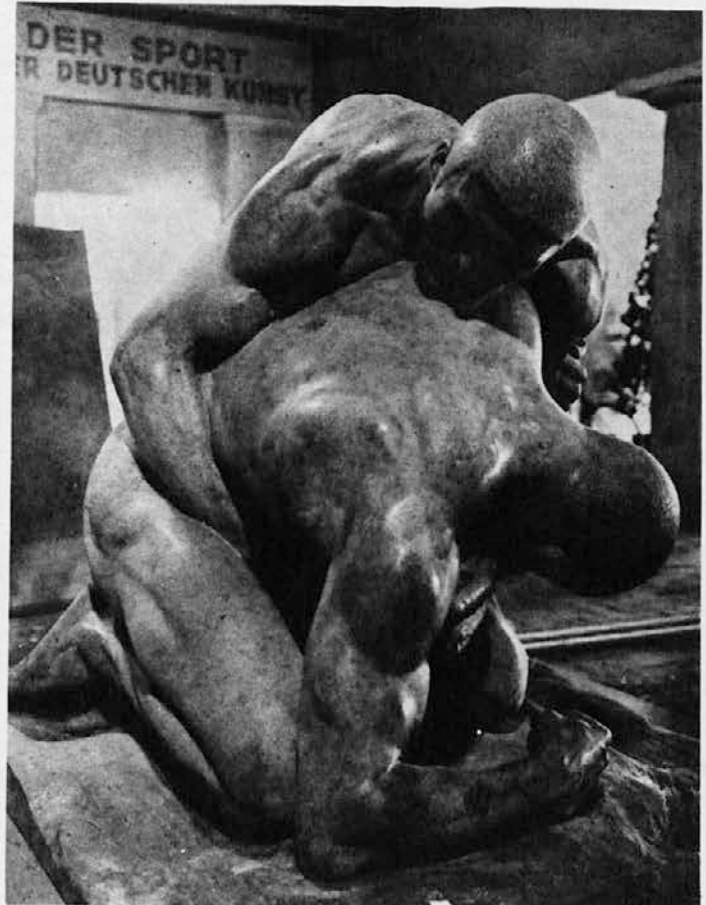
Spodaj: Športno navdušenje v Ameriki. Pred nedolгим so tekmovali med seboj študenti Yale-univerze (ena največjih univerz v Ameriki) in člani ameriške vojske. Ob tej priliki se je na športnem igrišču New Haven-a (Connecticut) zbrala velikanska množica 80.000 gledalcev

Filmski posnetek v trenuiku, ko zapuščajo francoske čete nemško zasedeno ozemlje v mestu Koblenz

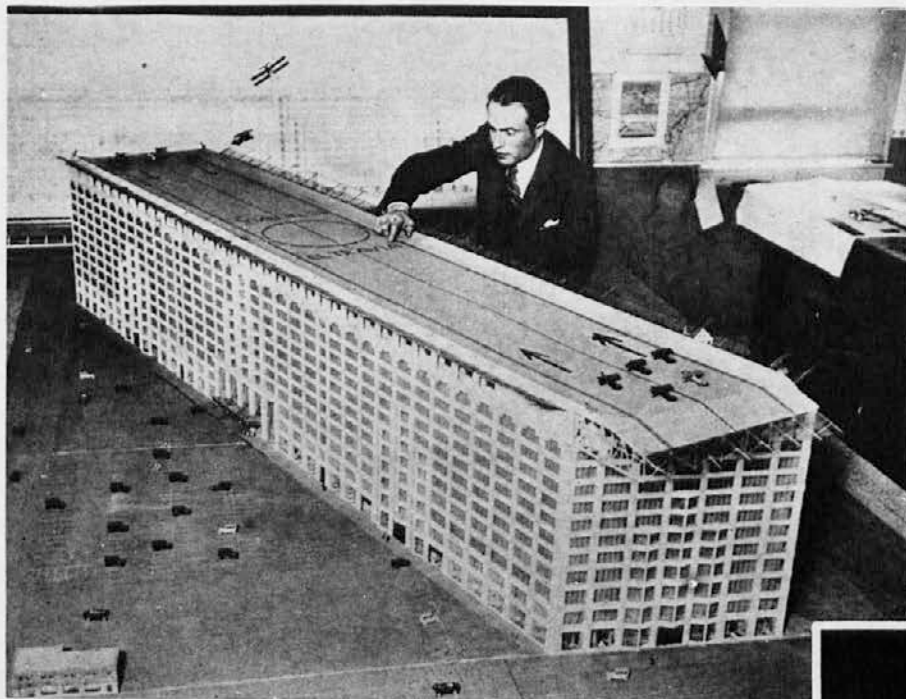

Balončki, balončki — veselje malčkov

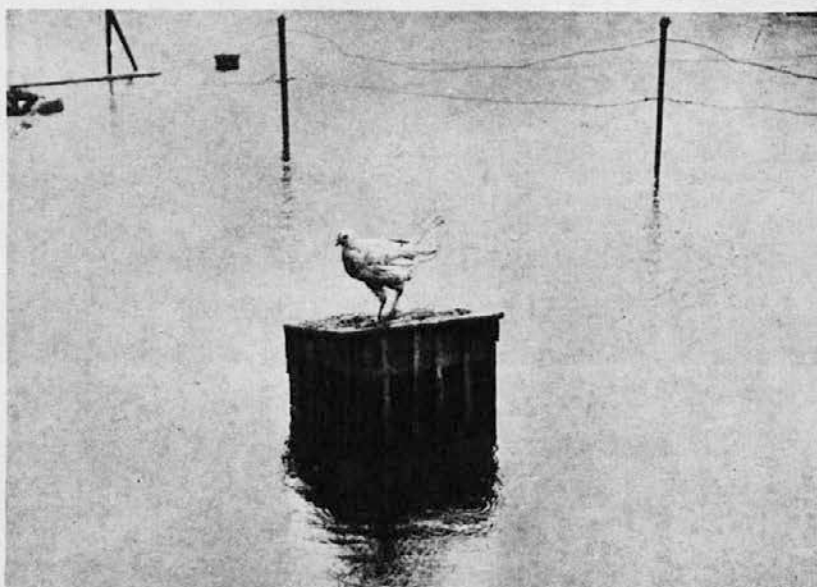
Šport in umetnost: dva borilca

Aktualnosti od doma in s sveta

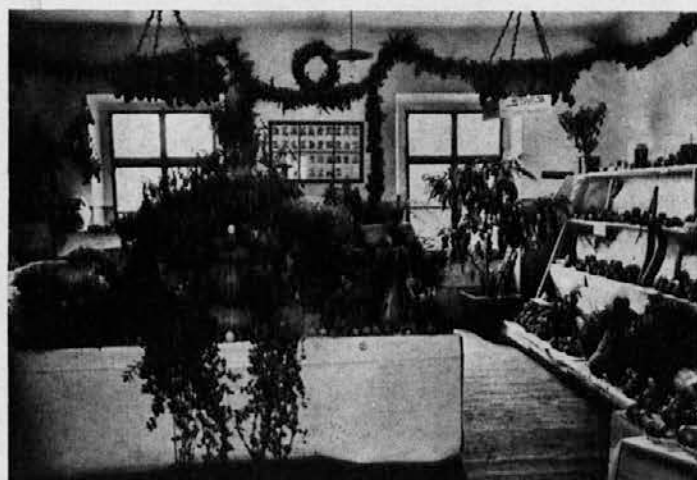
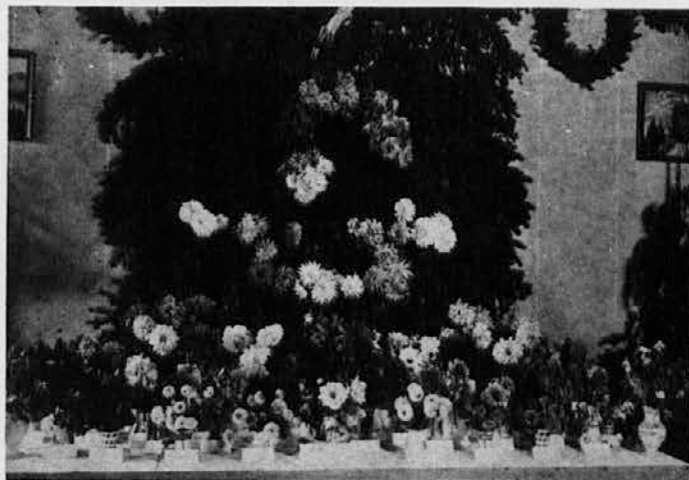

Levo: Pristanišče za aeroplane na strehi trgovske hiše

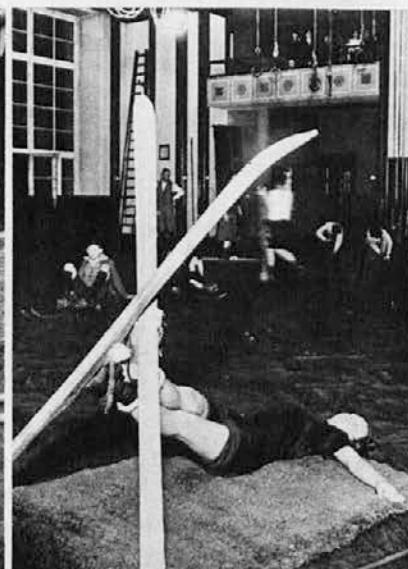
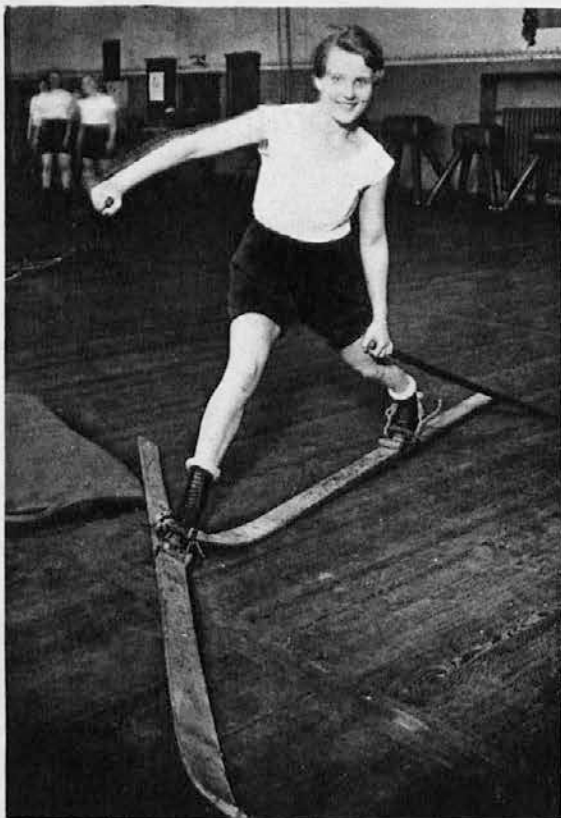
V Los Angelesu (Kalifornija) bodo zgradili velikansko pristanišče za aeroplane, in sicer na strehi večnadstropnega nebotičnika trgovske hiše. Stroški bodo znašali okrog 10.000.000 dolarjev (okrog 550.000.000 dinarjev). Prostor za pristajanje, ki bo opremljen po najmodernejši in najugodnejši tehniki, bo velik 980×152 čevljev. Naša slika kaže model s konstrukterjem

Velika jesenska poplava v Angliji, ki je poplavila Devonshire. Piščanec, ki se je rešil pred poplavo na streho svoje „hišice“
Desno: Glavna železniška proga, ki je bila pod vodo

„... Iz tega ti šopek naredim!“ S kmetijske razstave na Grmu pri Novem mestu v oktobru 1929
Razni kmetijski pridelki na razstavi

Kako se naučim voziti s smučmi?

Visoka šola za telesne vežbe v Berlinu je uvedla posebne kurze, da se mladež nauči voziti s skiji že „na suhem“

Naše slike kažejo vežbanja bodočih smučarjev. Zgoraj levo: Predhodna vežba za telemarkov vijak na levo; desno: prve vežbe.

Vsredini levo: dvigni se! — desno: opasen padeč

Za zimo: zabava v snegu in v topli plesni dvorani

Šola elegance

Plesne paje Privzgoji si primerno dražest, ljubkost!

Gdč. Albinca Jazbečeva, „miss Kranj“

Ga. Ljubica Karena-Rus Ljubljancanka, dramatičen sopran, ki je dokončala svoje pevske študije pri profesorici Miri Denis-ovi in prof. Hugu Reichenbergeru na Dunaju. (Leta 1930. priredita skupno z opernim pevcem Tonetom Šubljem turnejo po U. S. A., Kanadi in Južni Ameriki) *Residenz-Atelier, Wien*

Sodobni ženski obraz

Zamišljena

Razposajena

Metamorfoza ženskega obraza Foldscharek, Wien

**S 15. umetnostne razstave
„Narodne galerije“**

v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani

*Razstavljalci: Lojze Dolinar, Gojmir Anton Kos,
Franc Pavlovec. (Glej 11. številko, str. 354.)*

Foto „Ilustracija“

G. A. Kos: Malo lihožilje (olje)

L. Dolinar: Glava gđe. E. R. (gips)

L. Dolinar: Hinko Smrekar (ilovica)

Fr. Pavlovec: Za vasjo (olje)

Štirje dnevi

Mihael Soščenko

O svojem zdravju ne morem tožiti. Zdrav sem kot riba. In jem s tekom. In ne spim slabo, — pri moji postelji bi lahko kdo na boben zbijal — pa se še ne bi zbudil.

In dasiravno sem se v vojni boril zoper sovražnike in je veter pihal proti meni, lil name dež in me sneg zasipaval, vendar vse to ni moglo škodovati mojemu zdravju. Tudi sedaj je moje stanje popolnoma normalno. Srce bije v prsih hudo močno. In na obrazu ni najti nobenega mozoljčka.

Tudi nisem bil nikoli bolan. Nikoli mi ni bilo treba iti v lekarno. In niti ne vem, kje se nahaja.

Samo enkrat me je prestrašilo moje zdravje. Nekega jutra, še sedaj se prav dobro spominjam, ko sem vstal iz postelje, in si ravno hotel natakiniti škornje, mi pravi žena:

»Kaj ti je danes, Vanja?« je rekla, »tako siv si v obraz. Tako nezdravo barvo imaš.« je rekla.

Pogledal sem se v zrcalo. Drži, — strašno nezdrava barva, — tako siva, da, čisto siva. In obraz tako žalosten.

Nu, ta je lepa, si mislim. Morda sem pa zbolel na difterijo? Prijel sem se za srce — srce je bilo mirno, toda delovalo je... Vendar pa sem začutil neko nenavadno bolečino. Glodalo je znotraj.

Ves pobit sem se oblekel in, ne da bi pokusil čaj, sem se podal v delavnico.

Šel sem torej tja in si mislil: če mi kdo kaj reče, kakšen sem ali o barvi mojega obraza — potem pojdem brezpogojno k zdravniku in se mu prepustim na milost in nemilost.

Pet minut pred enajsto, še prav dobro vem, je prišel višji mojster k meni in je dejal:

»Ivan Fedorovič, dragi, kaj pa je s teboj? Kar slab se mi zdiš?« je dejal. »Barva je tako nezdrava, tako prstena. Ali si na koncu res bolan, ti dragi človek?«

Te besede so me rezale kot nož v srce.

Slabo je z mojim zdravjem, si mislim. Tako daleč sem torej prišel.

In zopet sem v svoji notranjosti začutil glodanje. S težavo sem se vlekel domov. Hotel sem že poklicati rešilni voz. Prišel sem torej v muki in stiski domov. Vržem se na posteljo. Moja žena kriči in toži. Sosedje prihajajo in me pomiljujejo.

»Kakšen si vendar, Vanja! Nikaka osebnost nisi več, temveč rjavo pivo s peno.«

Te besede so me napravile še bolj potrtega. Ležal sem kot kaka zmečkana papirnata svetiljka in nobenega očesa nisem mogel zatisniti.

Zjutraj sem se trudapolno vzdignil. In sem dal takoj poklicati zdravnika.

Zdravnik me potrkava in stresa z glavo.

»Zaenkrat se ne da še nič reči. Treba je tri dni počakati. Po treh dneh se bo mogoče pokazalo. Bolezen se nahaja zaenkrat še notri.«

Po teh besedah mi je bilo že strašno pri srcu.

Ne, si mislim, tri dni ne morem čakati. Odločen sem, da se popolnoma uničim, in se takoj peljem k profesorju. Mogoče mi on kaj pove.

Za profesorja se moram torej pripraviti. Oblečem sveže perilo. Začnem se briti. Vlečem britev preko obraza, obrišem milnico in kaj vidim, lice pod njo je belo, sveže in rdečica se poigrava na njem.

Hitro si s cunjno obrišem ves obraz, in o nezdravi barvi ni ne duha ne sluha.

Pride žena in reče:

»Najbrž se nisi ves teden umil, spaka.«

Jaz rečem:

»Ves teden, tega ni pri meni, ali štiri, pet dni, to je že mogoče.«

Tedaj pa sem se pošteno umil in se obril. Pritrdil kravato in šel, svež kot mlada kumarica, obiskat prijatelja.

Bolečine so takoj prenehale. In srce bije v prsih kot poprej sijajno in močno.

SALDA-KONTE
ŠTRACE
JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE
MAPE
ODJEMALNE
KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

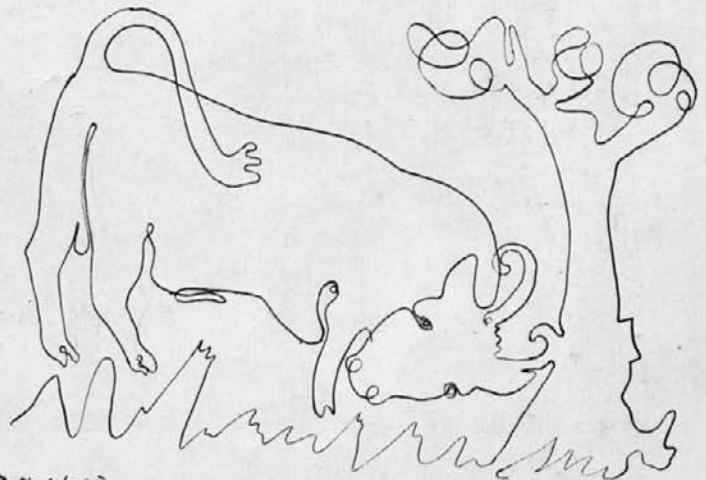

NUDI
PO IZREDNO
UGODNIH CENAH

KNJIGOVEZNIKA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ **K. T. D.**
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA 6/II.

K. Jakob: Vinjeta

1945. 15.

Nariši v dveh potezah!

stran 407.

PeKo

